ОСВІТА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко

Українська мова

Буквар

Частина 2

М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко

Українська мова

Буквар

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
Видавничий дім «Освіта»
2018

УДК 811.161.2*кл1(075.2)
В23

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(*наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734*)

ВИДАНО ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

А в т о р и:
М. С. Вашуленко — академік Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор;
О. В. Вашуленко — науковий співробітник відділу початкової освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— розповідаю, обговорюю

— читаю повільно

— читаю швидко

— працюю в парі або групі

— зроби

— розіграйте

Вашуленко М. С.
В23 Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2 / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2018. — 112 с. : іл.

ISBN 978-617-656-891-9.

УДК 811.161.2*кл1(075.2)

© Вашуленко М. С., Вашуленко О. В., 2018
© Видавничий дім «Освіта», 2018

ISBN 978-617-656-891-9

ЗНОВУ В КЛАСІ МИ ВСІ РАЗОМ!

Розкажи, що роблять діти на малюнку.

Прочитай. Дай відповіді на запитання.

Канікули були веселі?
Канікули були корúсні?

Поділіться своїми враженнями про зимові канікули.

Послухайте вірш. Розкажіть, про що в ньому йдеться.

Гг

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [г].**

- Спробуй і ти виготовити такі букви.

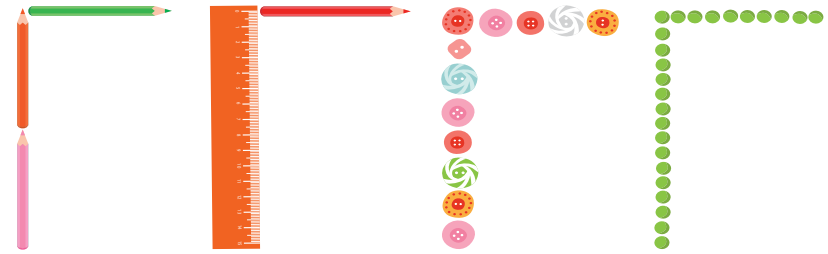

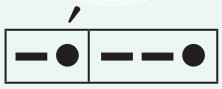

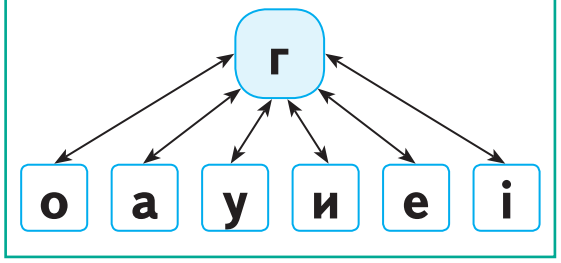

гол
гай
луг
біг
ріг
ліг

граб
град
грак
гриб
грім
гурт
гном
круг
друг
тигр

кора **к**олос **к**алина
гора **г**олос **Г**алина

ріг **сніг**
пи**ріг** **сніг**и
по**ріг** **сніг**ур
сте**ріг** **сніг**овик

гама́к	**го**лос	**гу**сак	**ге**рб
газета	**го**ро́д	**гу**ска	**ге**рой
гарбуз	**го**луб	**гу**кати	**ге**нерал

гриб — гриби́
грак — граки́
горб — горби́

голуб — голуби́
огірок — огірки́
папуга — папу́ги

- Розглянь малюнки. Прочитай слова. Назви́ слова, які відповідають кожному малюнку.

гілка	газон	палка	гірка
голка	вазон	галка	дірка

За *Аллою Свашенко*

Був на світі грізний Грім.
Він гримів, грозив усім.
І була на світі Злива,
говірлива, пустотлива.
Коли в небі гри́мнув Грім,
мало радості усім.
А коли настала Злива,
то веселі сад і нива.

- До яких рядків вірша художник зробив малюнок?

● Прочитай. Покажи на малюнку Гната, Олега і Богдана.

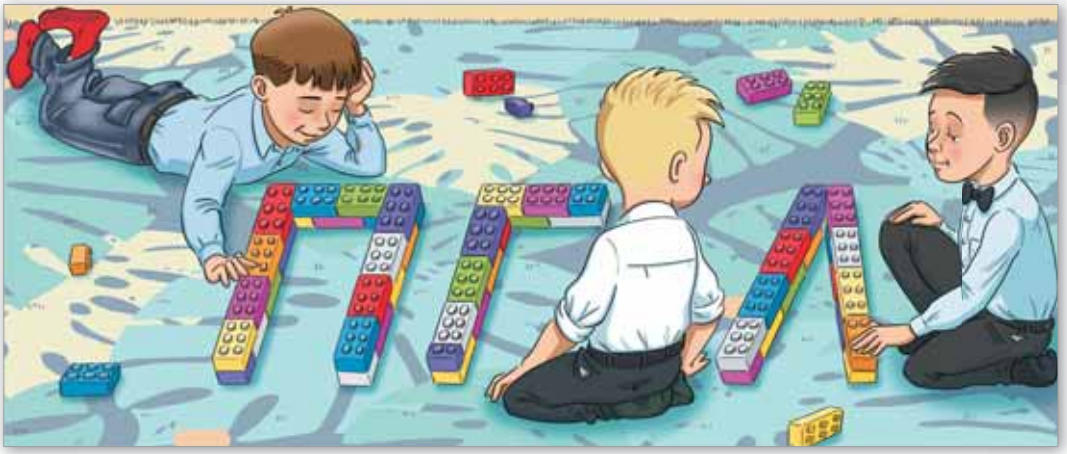

У Гната — буква **П**. В Олега — буква **Л**.
У Богдана — буква **Г**.

глóбус	грамота	гойдати	Ганна
йогурт	перемога	гóйдалка	Галина
райдуга	Ігор	Сергій	Гнат
водограй	Гліб	Григорій	Говéрла

А навпаки?

гіркий — солодкий
легкий — ?
багатий — ?
глибокий — мілкий
загубити — ?
галасувати — ?

● Розглянь малюнки. Що в них є спільне?

КОНКУРС У КЛАСІ

Ганна Григорівна організувала конкурс у класі. Усі діти ліпили із пластиліну тварин.

Гліб виліпив красивого білого голуба. Маргарита — пінгвіна. Сергійко зліпив товстого бегемота. А Галинка — барвистого папугу.

— А в мене гусак і гуска, — розповідала Інга. А в Ігорка смугастий тигр.

Потім була виставка виробів.

Перемогли в конкурсі Галинка і Гліб. Багато дітей класу проголосували за гарного барвистого папугу і білого голуба.

У нагороду Галинка і Гліб отримали призи.

- У якому конкурсі брали участь діти?
- Хто зліпив бегемота? А тигра?
- Хто переміг у конкурсі?

Улаштуйте такий конкурс у вашому класі.

Ґґ

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [ґ].**

ка	ґа
ко	ґо
ку	ґу
ки	ґи
ке	ґе

ґава
ґáнок
ґрунт
ґвалт
áґрус

ґéлґіт ґелґотáти ґелґотáли

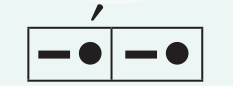

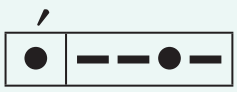

- Запам'ятай значення слів.

ґазда → господар ґалаґáн → півник

ґердáн → прикраса ґáнок

ґвалт → крик, галас

проґáвити → пропустити або проглéдіти

Ґава на ґанку пекла запіканку.

- Вибери собі скоромовку.

Дві ґави зранку
гасали по ґанку.
Ґави просили
у мами сніданку.

Зранку гуси ґелґотали
і на ґанок залітали.
— Годі, гуси, ґелґотати!
Не дасте мені поспати.

- Прочитай ві́рші.
Підготуйся і виразно прочитай вірш, який тобі найбільше сподобався.

За *Галиною Римар*

Гра весела у гусей —
ґелґотіти до гостей.
Гості знатні, непрості:
голуби, галки, граки.
Ґелґотіли, ґелґотіли,
та й голівки заболіли.

За *Варварою Гринько*

Аґрус, аґрус, аґрусина —
мов зелена намистина.
Будем аґруси зривати —
треба мамі помагати!
Аґрус, аґрус, аґрусинки —
ми нарвали півкорзинки.

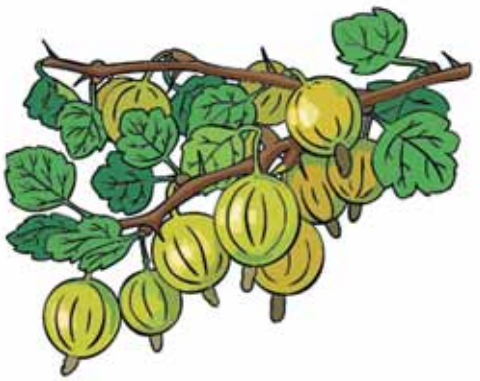

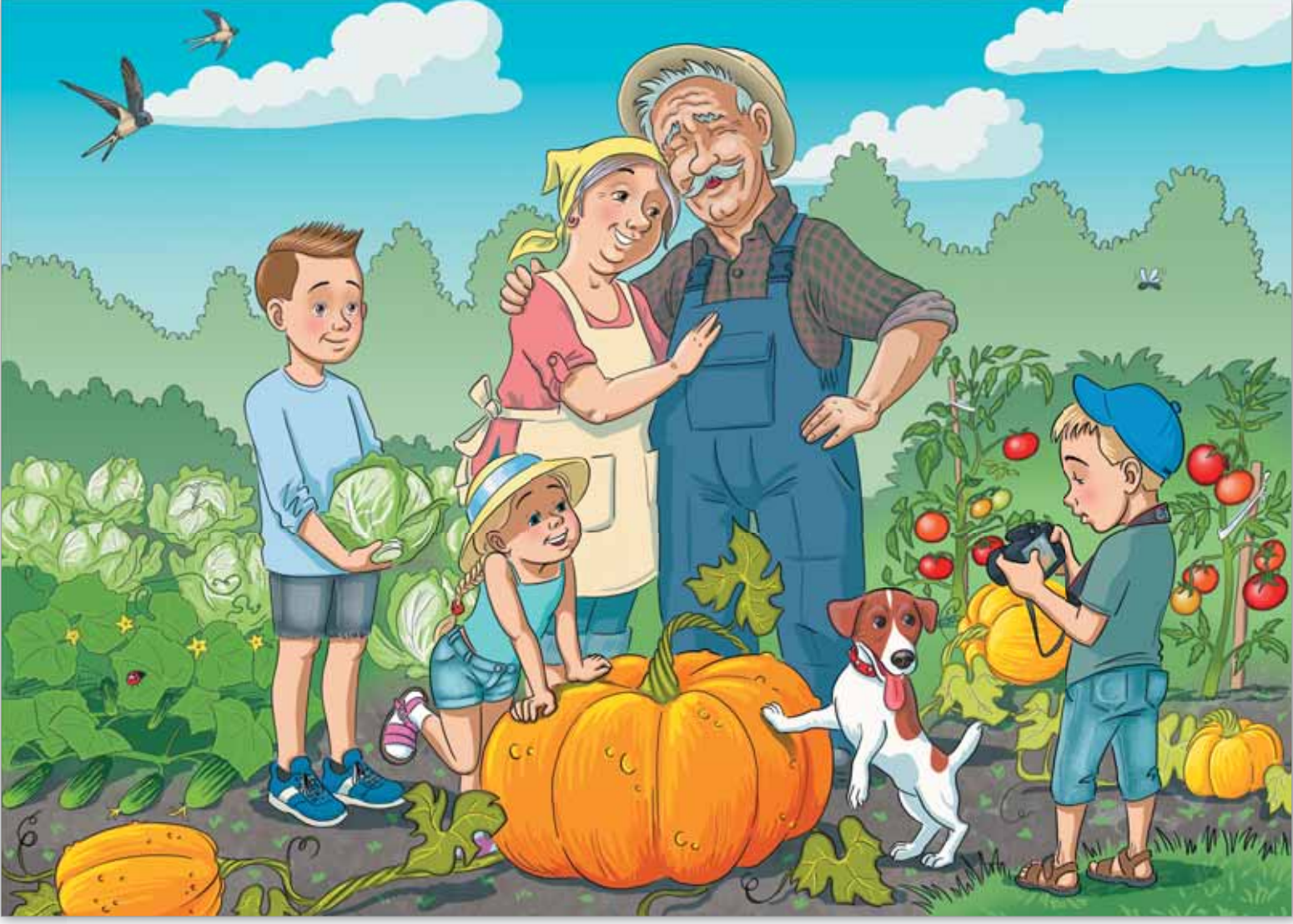

НА ГОРОДІ

У бабусі Ганни і діда Богдана великий горо́д. Вони гарні госпо́дарі.

Навесні онуки Олег, Ігор і мала Галинка гуртом допомагали бабусі з дідусем. Вони підготували ґрунт для посадки горо́дини. Галинка з дідусем садили капусту. А Ігор та Олег допомагали бабусі садити помідори.

Усе літо діти допомагали поливати рослини.

І от восени на городі гарно вродила городина.

— Ого-го! Ото гарбуз! — вигукнула Галинка. — Розкрутив по землі зелені вуса.

— І капуста виросла велика!

— А он помідори й огірки на салати, — зрадів Ігор. — Вони корисні, бо багаті на вітаміни.

— Так, і на салати, і засолимо на зиму. Матимемо вітаміни.

Городина багата на вітамін А.

Вітамін **А** — вітамін росту.
Буде гарний зір!

Читай! Міркуй! Відповідай!

Коли випаде сніг?
Коли настане грибна пора?
Коли виросте молода трава?
Коли достигне солодка малина?

Коли надворі спека?
Коли розквітли сади?
Коли прилетіли снігурі?
Коли полетіли у вирій гуси?

Улітку

Восени

Узимку

Навесні

ь

н	нь
л	ль
с	сь
з	зь

день
пень
кінь
тінь
сіль
нуль
лось
рись
роль
руль

осінь	ку́лька	спить	вільно
о́лень	пальто	сидить	вузько
окунь	пальма	несуть	слизько

- Утвори «ніжні» слова.

тато — татусь
дід — ?
Петро — Петрусь
Павло — ?

кінь — ко́ник
кріль — ?
півень — півник
карась — ?

А навпаки?

низько — високо
близько — ?
повільно — ?

день — ?
відповідь — ?
радість — ?

- Прочитай і порівняй слова.
  Які з них означають один предмет, а які — багато предметів?

кінь — коні	пі́вень — півні́
о́лень — о́лені	кара́сь — карасі́

- Прочитай. Добери підпис до кожного малюнка.

У лісі лось.
У лісі ло́сі.

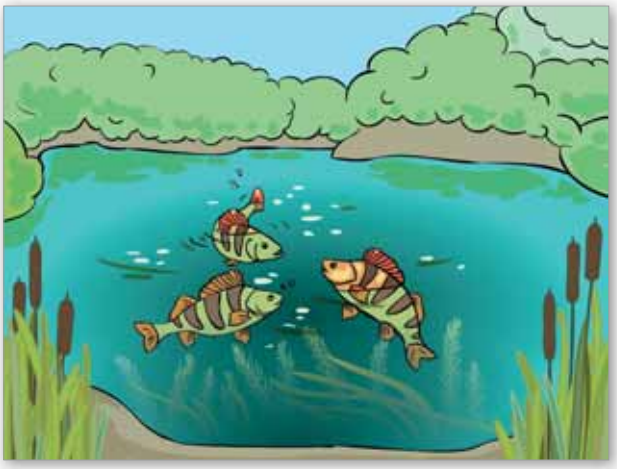

В озері о́кунь.
В озері окуні́.

У бабусі кріль.
У бабусі кролі́.

У барло́зі ведмі́дь.
У барло́зі ведме́ді.

ло → льо	но → ньо	со → сьо	то → тьо
лом	сом	поле	слон
льон	сьома	польова	сльоза

колір	день	пень
кольори́	деньок	пеньо́к

- Вибери собі скоромовку.

За *Оленою Полянською*

КОЛЬОРОВЕ КОРОЛІВСТВО

У кольоровому королівстві
кольоровий рак король.
А два кольорові леви
сидять коло королеви.

Людмила Ряба

Ось пеньок,
під ним — опеньки:
тато, мама і маленькі.
Всі докупки притулились,
тільки два десь загубились.

Львів	Умань	Ірпінь
Бори́спіль	Олевськ	Терно́піль

А ти знав? А ти знала?

Місто Львів заснував король Данило і назвав іменем свого сина Ле́ва.

- Прочитай.

?

На Новий рік батьки подарували Василькові нові́ ковзани. Ото радість!

— Васильку, йдемо́ на ковзанку, — кликали друзі.

Зібрались друзі разом і гайнули на льодову арену міста.

Тут багато дітей. Он мала Ніка. На льоду слизько, тому вона кумедно каталась. Кілька разів навіть падала, але ні разу не заплакала.

А Василько вправно ковзав. То на одній нозі, то з різними викрута́сами.

— Давай! Давай! — спонука́ли його друзі.

Василько, мов стріла, метнувсь по колу, стрімко завернув і налетів на Ніку. Вона впала на лід і заплакала. Василькові друзі вигукували:

— Плакса! Плакса!

А Василько...

- Як вчинив Василько? Чому він так вчинив?
- До якої частини розповіді художник зробив малюнок?
- Добери заголовок до розповіді.

Хх

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [х].**

- А з чого ти зробиш свою букву **Х**?

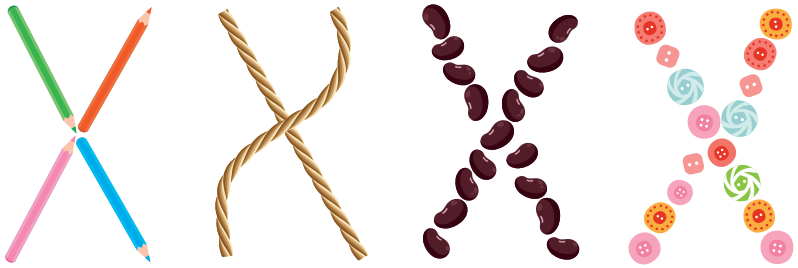

ха	ах
хо	ох
ху	ух
хи	их
хі	іх
хе	ех

дах
мох
пух
рух
міх
хід
хек
уха

вухо
муха
хата
тихо
сухо
хліб
птах

хата
хатка
хати́нка

хма́ра
хма́рка
хмари́нка

хвіст
хвостик
хвостатий

хо́бот
хобото́к

хвили́на
хвили́нка

комаха
мураха

КАЗКОВІ ХМАРИНКИ

Михайликові так подобалось спостерігати за хмаринками в небі. Він ліг на траву і тихенько заспівав:

Хмаринки-пуховинки,
химе́рні, волохаті,
вмостились на хвилинку
в Михайлика на хаті.

А легкі білі хмаринки пролітали над ним. Оті — мов стадо білих слонів. Он у великого слона під хоботом великі і́кла. А то — хмара-кит. Оті хмарки́ — немов дивні птахи. У них такі грайливі хвости́!

Та ось велика темна хмара затулила білі хмарки.

Але налетів вітер і відігнав холодну хмару. І знову попливли казкові хмаринки...

«Де домівка хмаринок? І куди вони ли́нуть?» — міркував Михайлик.

- Розглянь малюнки. Прочитай слова.
  Назви́ слова, які відповідають кожному малюнку.

горіх	кухар	халат	хобот
горох	сухáр	салат	робот

- Прочитай слова. Вибери і прочитай до них пояснення.

хокéй	солодкий південний плід
хурмá	лікар
ховрáх	спортивна гра на льоду
хірýрг	сильний вітер зі снігом
хуртовúна	невелика тварина, гризун

Ховрах від мурах
сховавсь у горох.
Від страху ховрах
усіх переполóхав!

За *Аллою Свашенко*

ХРИСТИНКА

Зима. Надворі заметі́ль. Тато і мама на роботі. А маленька Христинка сама вдома. Вона захворіла.

Раптом хтось постукав у вікно. Христинка полохли́во підвела голову:

— Хто там?

Але за вікном нікого не було.

Знову загуркотіло. Христинка насунула ковдру на голову. Стало тихо. Вона заснула.

Прокинулась Христинка — мама сидить коло доньки і лагідно гладить голівку.

— Мамо, — зраділа до́нька. — Хтось стукав до мене у вікно.

— То — ху́га, Христинко.

— Хто? Хто?

— Хуртови́на.

— Та хто то був?

— Ві́хола.

— Так багато стукало?

— Та ні. Вона була одна, — посмі́хнулась мама.

- Які слова називала мама?
- Як ти думаєш, чому мама називала різні слова, а сказала, що стукав хтось один?

Жж

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [ж].**

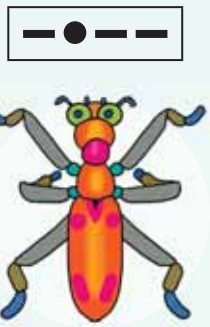

- Спробуй і ти виготовити такі букви.

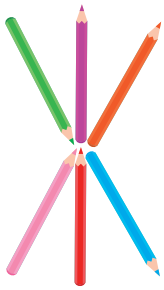

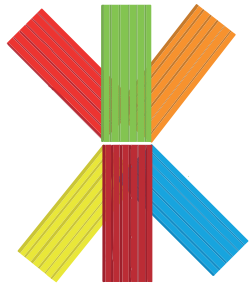

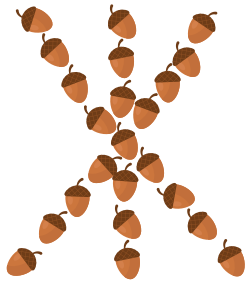

жа	аж
жо	ож
жу	уж
жі	іж
же	еж
жи	иж

жук
жар
жах
вуж
ніж
ріж

жаба
жарт
жито
жити
желе
журі
жест
морж
йорж

- Чітко вимовляй звук [ж].

лож + **ка** = **ложка**

ніж + **ка** = **ніжка**

книж + **ка** = **книжка**

стеж + **ка** = **стежка**

● Прочитай слова. У кожному стовпчику назви́ **зайве слово**. Поясни свій вибір.

жи́то	стриж	журна́л
желе́	кажа́н	інжене́р
жасми́н	жураве́ль	режисе́р
жоржи́на	жа́йворонок	журналі́стка

Леонід Куліш-Зіньків

Жук жука запріг у віз.
Жук жука на возі віз.

Микола Воробйов

СТО ДІБРОВ

Жолудь-жолуденько
з дуба впав.
Де упав — дуб устав.
А з того дуба — сто жолудів,
а з тих жолудів — сто дубів,
а з тих дубів — сто дібров.
Жолудь-жолуденько,
будь здоров!

Слово у слові.

вантажі́вка жартувати Житомир

- Прочитай. Порівняй.

У берези сережки. І в Жанни сережки.

- Прочитай.

Житóмир, Жмéринка, Жóвті Вóди — міста.
А Журáвка і Жовтéнька — ріки.

- Прочитай. Дай відповідь на запитання.

Жаба живе у воді.
Журавель живе близько до води.
А де живуть жуки?

ВЕЛИКІ ЖУКИ

жук-носоріг

жук-óлень

Жук-носоріг — один із великих жуків. Живе у вологих лісах, долинах, в опалому листі.

Жук-олень — дуже великий жук. Живе в дýплах старих дерев у лісах.

ПІЗНАВАЙ ХИЖИХ ТВАРИН

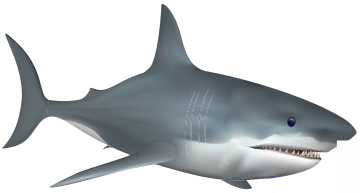

Хижі тварини живуть майже по всьому світу — на землі й у воді. Вони живуть у лісах, го́рах, на луках, навіть на льоду і в пустелі.

Водні хижаки живуть у ріках, озерах, болота́х, у морі й океані.

Серед хижих тварин — звірі, птахи, комахи, плазуни́, риби. Усі вони особливі. Ось моржі здатні гарно плавати і глибоко пірнати. Вони також можуть дуже довго бути на глибині.

Багато серед хижаків тих, хто живе на деревах або високо в горах.

Серед хижаків багато спри́тних бігунів. У багатьох хижих тварин тіло вкрите красивим ху́тром різних кольорів. Хутро робить хижака непомітним.

Розкажи, які тварини живуть у твоїй місцевості. Чи є серед них хижі? Що ти про них знаєш?

Ш ш

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [ш].**

- А з чого ти зробиш свою букву **Ш**?

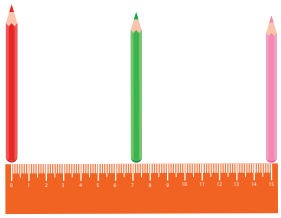
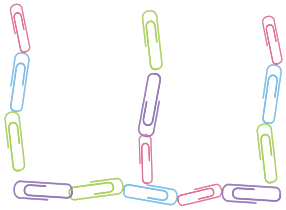
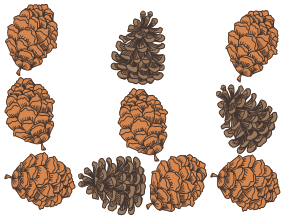

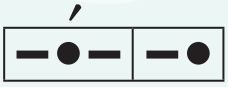
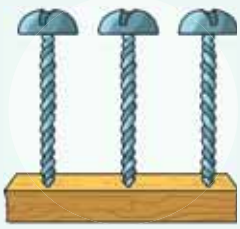
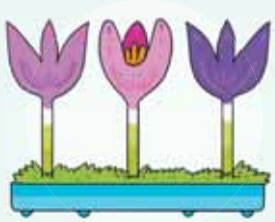

ша	аш
шо	ош
шу	уш
ши	иш
ші	іш
ше	еш

шар
шум
шов
шип
ваш
наш
душ

шар — **ж**ар
шити — **ж**ити
шило — **ж**ало
шапка — **ж**абка

кі
ми
ши
шка
кри

по́шта	**шви́дко**	**шторм**
пошта́р	**швидки́й**	**шторми́ти**
пошта́рка	**шви́дкість**	**штормови́й**

ПОШТА

Раніше листи могли надсилати одне́ о́дному лише багаті особи. Листи перевозили на поштових каретах.

Розносили пошту і птахи. Такими птахами були голуби. Вони швидко літали і долали великі відстані.

А тепер листи, телеграми і посилки можна надсилати в різні кутки землі. Пошту везуть автомобілем, літаком, кораблем та іншим тра́нспортом.

Відправити лист, листівку або посилку можна у відділенні пошти. Тут також можна придбати газети і журнали, конверти і листівки, поштові марки.

На пошті газети і журнали можна передплати́ти. Тоді листоноша буде приносити вам журнали додому і кластиме у вашу поштову скриньку.

Сьогодні найшвидша пошта — електронна. Лист за мить буде доставлено на велику відстань. Хіба не диво?

шосе́	**ша́**хи	**шу**мно	**ше́**піт
шовк	**ша́**йба	**шу**мо́к	**ше**пну́ти
шо́рти	**ша́**шки	**шу**міти	**ше**поті́ти

- Розглянь малюнки. Прочитай слова. Назви́ слова, які відповідають кожному малюнку.

шапка	шишка	гроші	шипши́на
жабка	мишка	груші	машина

За *Анатолієм Качаном*

НА БЕ́РЕЗІ БЕРЕ́ЗА

На бе́резі береза,
а на бере́зі — шпак.
Сидів він і над пле́сом
насвистував отак:
— На березі береза,
а на березі — шпак.
Сидів він і над плесом
насвистував отак:
— На березі береза,
а на березі — шпак...

- Яку мовну цікавинку закладено у вірші?

ПРИВІТ, САШКУ!

Прикро нам, бо ти захворів і не приходиш до школи.

Розповімо про наші класні новини. Раді тобі повідомити про перемогу в конкурсі ві́ршів. Твій вірш «Ромашки» отримав найбільшу кількість балів.

На наступному тижні у школі буде ша́ховий турнір. Ми усім класом вирішили відправити на турнір Анжелу Жук.

Старший брат нашого Остапа буде тренувати хокейну команду нашого класу. А тато Мишка Шпака подарував у наш акваріум аж шість рибок.

Ольга Ігорівна радить тобі пити напій із калини і шипшини. Це швидко допоможе подолати хворобу.

Швидше одужуй! Усі тебе ждуть.

Друзі і по́дружки з класу.

Якщо хтось із ваших однокласників (однокласниць) хворіє і не ходить до школи, напишіть йому (їй) листа або зателефонуйте.

Чч

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [ч].**

- А з чого ти зробиш свою букву **Ч**?

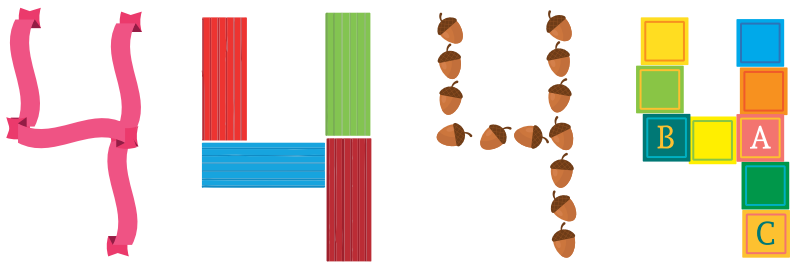

ча	ач
чі	іч
че	еч
чи	ич
чу	уч
чо	оч

піч
річ
ніч
меч
очі
чуб
чай
час
чек

ру
рі
→ **чка**

число **чи**тати
у**чи**ти **чи**тач
чисто **чи**тачка

чай	**чо**біт	**че**твер	**че**мно
чайник	**чо**вен	**че́**тверо	**че**сно
часник	**чо**тири	**че**тві́рка	**че**пури́ти

чемна	чемний	чемні
чесна	чесний	чесні
чудова	чудовий	чудові
чу́йна	чуйний	чуйні

- Утвори «лагідні» слова.

рак — ра<u>чо</u>к
пав<u>у</u>к — ?
<u>чу</u>б — <u>чу</u>б<u>чик</u>

<u>кур</u>ка — <u>кур</u><u>о</u><u>чка</u>
<u>гу</u>ска — ?
річка — рі<u>че</u><u>чка</u>

- Вибери собі скоромовку.

Ганна Чубач

— Мур, мур, мур! — муркоче,
коли спати хоче.
А засне, то серед ночі
мур-муркоче, мур-муркоче.

Валентина Бондаренко

Один і два — то буде три,
а два і два — четвірка.
А три і три, і три, і три —
то буде просто дірка.

За *Марією Чумарною*

НАШ ВЕСЕЛИЙ ПЕРШИЙ КЛАС

Х л о п ч и к. Котику, коточку,
не сиди в куточку.
Ходи, котику, до нас,
в наш веселий перший клас!

У с і р а з о м. А котик не хоче,
у кутку собі муркоче.
І не хоче йти до нас,
в наш веселий перший клас!

Д і в ч и н к а. Зайчику сіренький,
зайчику гарненький,
ходи, зайчику, до нас,
в наш веселий перший клас!

У с і р а з о м. Скік-стриб! Зайчик скаче,
та зайча таке ледаче,
бо не хоче йти до нас,
в наш веселий перший клас!

Х л о п ч и к. А руда лисичка
взула черевички.
Ходи, лисонько, до нас,
в наш веселий перший клас!

У с і р а з о м. Плиг, плиг! Наша лиска
лиш хвостом руденьким блиска.
І не хоче йти до нас,
в наш веселий перший клас!

Д і в ч и н к а. Сонечко раненько встало,
личенько собі вмивало.
І самé прийшло до нас,
в наш веселий перший клас!

У с і р а з о м. Блись, блись промінчиками,
ходить сонечко між нами.
Дуже тішить воно нас,
наш веселий перший клас!

Підготуйте і розіграйте сценку за віршем.

РІЧКА ЧЕРЕМО́Ш

У Карпатах красиве все: і чарівні гори, і зелені полони́ни, і ліси, і овечі отари, і гірські потічки́...

Та річка Черемо́ш — особлива. Вона — окра́са Карпат, одна з найбільших гірських річо́к. Вона утворена двома річками — Чорним Черемошем і Білим Черемошем.

Річка бере свій початок у горах, де дуже стрімкі схили. Тому Черемош там зви́вистий і тече дуже швидко.

А коли річка спустилась у долину, то тут вона тече вже значно повільніше.

Але ось Черемош знову завернув крутими берегами. А от і водоспад!

Береги Черемо́ша вкриті лісами. А високо над лісом — полонини. На полонинах здавна вівчарі випасали овечок і робили смачний овечий сир. У лісі багато ожини, малини, грибів.

Хіба не чудові наші Карпати?

Цц

- Назви́ зображені предмети. Порівняй останні звуки в цих словах.

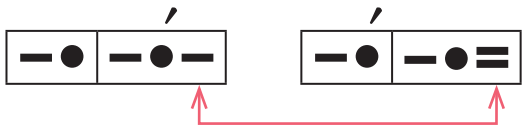

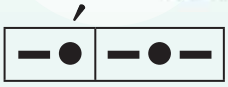

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [ц].**

- А з чого ти зробиш свою букву **Ц**?

це	цу	ци	ца	цо
	ці		цьо	

цап
цапок

цегла
цеглина

цукор
цукерка

цікаво
цікавий

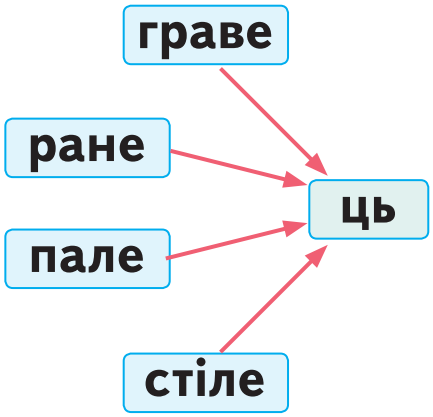

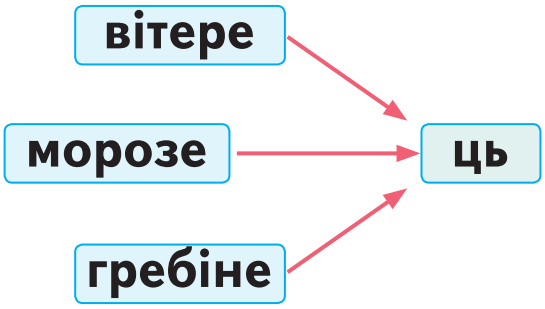

олівці — олівець
пальці — палець
горобці — горобець

молодці — ?
зайці — ?
місяці — ?

- Прочитай вірш.

За *Володимиром Лучуком*

ПОРОЖНІЙ КО́ЗУБ

У травиці синиці
збирали суниці.
Іде по травиці
борсук подорожній:
— Синиці-сестриці,
чом козуб порожній?
— Хоч козуб порожній,
та повний животик!
Синиці суниці
збирали у ротик!

- Чому порожній кошик у синиць?

сонце	цирк	цимба́ли
віконце	циркач	цимбалики
відерце	цирково́й	цимбаліст

- Упізнай ці уроки.

Це наш клас. У нас уроки.

— Познайомтесь, це музичний інструмент — гуцульські мелодійні цимбали.

Це урок ... .

— Струнко! На старт! Увага! Марш!

Це урок ... .

— Візьміть пензлики й акварелі, можна також олівці. Розгорніть альбоми.

Це урок ... .

- А на якому уроці діти виконують такі завдання?

За *Федором Петровим*

СКІЛЬКИ ОЛІВЦІВ?

У Михайлика в руці —
вісім різних олівців.
У його сестрички Соні —
голубий і два червоні.
А в найменшенького Жені —
рівно сім — усі зелені.
Скільки олівців будемо мати,
коли всі до купи зібрати?

Яя

чапля

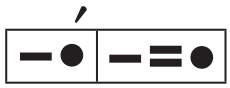

дятел

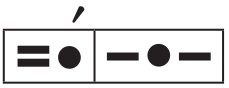

зозуля

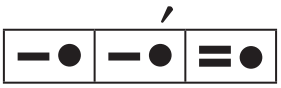

● А з чого ти зробиш свою букву **Я**?

на	ра	та	за	да	са	ла
ня	ря	тя	зя	дя	ся	ля

ча́пля
му́шля
неді́ля

козеня́
левеня́
каченя́

моряк
моря́чо́к
моря́чка

мі**ся**ць
мі́**ся**чно
мі**ся**че́нько

одини**ця**
спідни**ця**
рукави**ця**

свято
святко́вий
святкува́ти

РОДИЧІ

(*Казка*)

— Чому це ти, сестрице, така непривітна до мене? — запитав Буряк Цукерку.

— Ніяка я тобі не сестриця! — закопи́лила губи Цукерка. — Я солодка, у барвистому паперовому платтячку, а ти — брудний і грубий, сидиш у землі!

— А все ж ви родичі! — озвалася тітка Цибули́на. — Ось виросте Буряк, із нього виготовлять цукор, а вже з цукру — і вас, цукерки.

Тож не цура́йтеся свого роду!

Підготуйте і розіграйте сценку за казкою.

ян яр ят яз яд яс ял

ягоди **ялинка** **лілія**

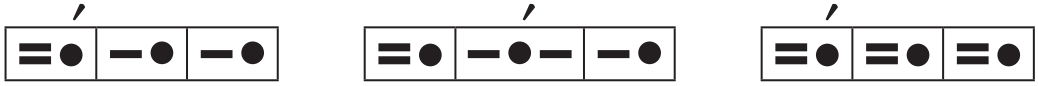

я́вір	бая́н	мая́к	конва́лія
я́блуко	роя́ль	ві́яло	троя́нда
Яна	Марія	Яре́ма	Яготи́н
Яків	Надія	Ярослáв	Яре́мче

Гра «Яка? Яке? Який?»

Ми грались у слова — називали озна́ки предметів.

— Паляниця яка?

— Смачна, пухка, духмя́на.

— Буряк який?

— Буряк круглий, червоний.

— І ти з нами пограйся —

думай і називай ознаки предметів.

— Яблуко яке?

— Полуниця яка?

— Вовк який?

— Лисиця яка?

— Мишенятко яке?

— Урок який?

Лариса Цілик

СОНЕЧКО

У садочку навесні
чути співи голосні.
Це Марійка та Оксанка
заспівали вдвох веснянку:
— Вийди, вийди, сонечко,
на дідове полечко...
Виліз крихітний жучок,
став навшпиньки на сучок,
сплеснув крильцями:
— Ой, нене,
та це ж пісенька про мене!

Галина Манів

СОНЕЧКОВА ДОНЕЧКА

У жучка-сонечка
народилась донечка.
У цяточку цятка —
вся вдалась у татка.
Така ж червоненька,
тільки ду-у-же маленька.

Слово у слові.

квасоля перукарня

Юю

ключ

–=●–

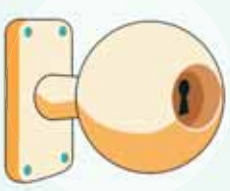

А з чого ти зробиш свою букву **Ю**?

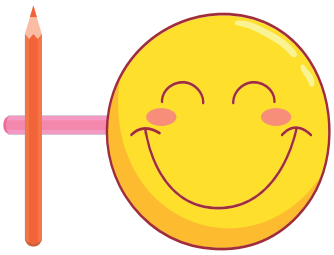

лу	лю
ну	ню
ру	рю
су	сю
ду	дю
ту	тю

людина
лю́стра
люсте́рко

дюше́с
рюкзак
сюрпри́з

тю́бик
тюле́нь
тюльпа́н

нюх
нюхати
по**ню**хати

Андрій М'ястківський

ВЕСНА

Мама каже:
— Йде весна.
— Подивлюся: де ж вона?
Попід хмарами в імлі
пролітають журавлі.
Мчать струмочки вздовж доріг,
на городах тане сніг,
он синичка голосна...
Тільки де ж це та весна?
Розпускаються брунькú,
тихо стукають в шибкú...
Далечінь така ясна!
Тільки де ж це та весна?
Мама каже:
— І струмки, і калюжки, і бруньки,
і синичка голосна —
все це, донечко, весна.

Які ознáки весни не розпізнала донечка? Назвіть їх.

граю	знаю	читаю	дя́кую
бігаю	пізнаю	співаю	чекаю
малюю	міркую	танцюю	слухаю

Алла Свашенко

Загадка

Я на кораблі служу.
Я з матросами дружу.
Хай маленький я моряк —
в морі плавати мастак.
Більше знань я наберуся,
справжнім моряком зроблюся.
Відгадайте, як я звуся?

Юлія	Юрій	Юркі́вка
Юленька	Юрась	Юля́нівка

Хто старший? Хто молодший?

Юленьці два роки.
Юрасеві шість років.
Андрію десять років.
Людмилі дванадцять років.
За кого Людмила старша?
За кого Юрась молодший?

- Кого зображено на світлині? Це Юленька чи Людмила? Це Юрась чи Андрій?

За *Галиною Демченко*

ХТО ЮРАСИКА ВКУСИВ?

Проти сонечка квітник —
тут Юрась гуляти звик.
Зазирав у квітку кожну:
— Чи тебе понюхать можна?
— Нюхай, нюхай, та гляди,
коли б не сталося біди, —
шелестить увесь квітник.
Раптом наш Юрась у крик:
— Ой, ой, ой! — біжить хлопчина.
— Мамо, квітка укусила!
Мама каже: — Укусити
аж ніяк не можуть квіти.
— Хто ж тоді, я запитаю,
укусив мене?
— Не знаю.

Чи не можете, малята,
ви Юрасеві сказати?

За *Катериною Михалициною*

ВИШНЯ

Повертався соловейко з вирію до рідного краю. І побачив унизу поміж хмарами садок.

«Ось у цьому саду буде мій дім!» — подумав соловейко.

Спустився. Сів на гілку відпочити. Прочистив горлечко і запитав:

— Здрастуй, дерево! Як тебе звуть?

— Я — вишня.

— А я — соловейко. Розкажи про себе, будь ласка, — попросив соловейко.

— Навесні я зацвітаю. Маю китиці з ніжного цвіту. Потім на мені виростають гладенькі листочки, а по краях — як пилочка. Вони темно-зелені.

А влітку я стаю справжньою красунею, бо вся в червоних ягідка́х! Бабуся з дівчинкою збирають ягідки́, а потім дякують за смачні вареники.

— Цікаво! Цікаво! А птахи на тобі живуть?

— Такого не пригадаю. Хіба надокучливі шпаки ягідки крадуть.

- Що вишня розповіла соловейку про себе?

Єє

А з чого ти зробиш свою букву **Є**?

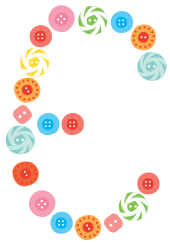

літнє осіннє пізнє
давнє вечірнє раннє

Є у нас в Одесі море.
Синє-синє — неозоре.
Та в шторми й негоду,
воно буває й чорне.
Після бурі Чорне море
тихе, лагідне, прозоре.

синє

Наталя Забіла

СИНЄ ТА БІЛЕ

Синє небо, синє море,
білий парус вдалині.
Понад морем — сині гори
й білі хмари, наче сніг.

Прочитайте удвох розмову хлопчика (дівчинки) з морем.

Анатолій Качан

СИНІ ДНІ

— Здрастуй, море!
Як тебе звуть?
— Звуть мене Чорним
за люті шторми.
— Чом же ти, море,
синє в ці дні?
— Синє, бо небо
скупалось в мені.

Загадки

На дереві грається,
нагору піднімається,
на хвості гойдається.
І зветься це малятко
веселе ... .

Першим прокидається,
із сонечком вітається.
Ген, аж на сусідні села
лине пісенька весела.

- Що переплутав художник?

єнот

заєць

має
моє
миє
віє
виє
чує
риє
шиє

твоє
своє
грає
двоє
троє
знає
вміє

чита<u>є</u>
ві<u>та</u>є
ра<u>д</u>іє

лі<u>та</u>є
бі<u>га</u>є
хо<u>ва</u>є

спі<u>ва</u>є
ма<u>лю</u>є
о<u>дя</u>гає

по́<u>вза</u>є
<u>стри</u>бає
о<u>хоро</u>няє

Є<u>вге</u>н
Є<u>вгенко</u>

<u>Є</u>вгеній
<u>Євгенія</u>

<u>Євгенівна</u>
<u>Європа</u>

Анатолій Валевський

Хитрий єнот
забіг у город.
Поцупив квасольку,
горох, барабольку.
Поклав у торбину
буряк, капустину,
морквину, насіння, часник —
та й швидко до лісу утік.

ЯК БІЛКА І ЗАЄЦЬ ОДНЕ́ О́ДНОГО НЕ ВПІЗНАЛИ

(*Казка*)

Якось улітку познайомилися білка і заєць та й подружили. А потім прийшла зима. Випав сніг. Стали дерева білі-білі. Білка вимостила собі гніздо високо на дереві. А заєць під хмизом сховався.

От поглядає білочка з гнізда на зайчика і не впізнає́ — був сірий, а став білий, як сніг.

— Мабуть, це не він, — думає білка.

А заєць і собі білку не впізнає — та була в руденькому кожушку, а ця — в сірому.

Аж тоді вони впізнали одне одного, як літечко знову прийшло і колишнє вбрання́ звірятам повернуло.

- Чому зайчикова шубка взимку стає білою? Що ти про це знаєш?

За *Валентиною Коваленко*

БУРУЛЯ

Висить на даху буруля, холодна та сумна.

— Чого ти сумуєш? — питає бурулю сніг.

— Як же мені не сумувати! День довшає, прокидається раніше сонце, тепліше стає...

А сонце й справді як зійде, одразу за роботу береться: землю гріє, від зимового сну будить.

— Розтавай, — каже бурулі. — Нехай весна швидше настає.

А буруля сердиться:

— Котись, котись за обрій, нехай нічний морозець швидше вдарить!

Ну, сонце нічого на те. Тільки ласкаво всміхається. Під його промінцями сніг розтає, струмочки біжать, пташки пісень співають. Усі сонцю раді.

Тільки буруля жде не діждеться, поки стемніє. От вона трохи розтане за день, а протягом ночі й знову відросте.

Тут уже сонце захвилювалося. Та промінцями бурулю, промінцями! Обернулася вона на легку хмаринку та й злетіла в небо.

Тут уже справжня весна прийшла!

- Чи доводилося тобі спостерігати, як ростуть бурулі з дахів? Чому вони можуть бути небезпечними?

Її

мій — мої твій — твої
гай — гаї свій — свої

край — краї
звичай — звичаї
врожай — врожаї
трамвай — трамваї

їхав ви**їхав** по**їзд**
по**їхав** до**їхав** по**їзд**ка
за**їхав** при**їхав** при**їзд**ити

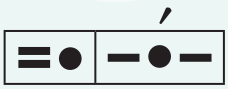

За *Анатолієм Камінчуком*

ТРАМВАЙЧИК

Їде, їде мій трамвайчик.
У вагоні лис і зайчик,
бегемотик, слоник, котик,
песик, вовчик, коник, кротик.
— Не дивуйтесь, —
каже зайчик, — їде
в зоопарк трамвайчик.

Ігор Січовик

Їде Зайчик у трамваї
і довкола поглядає.
Тут підходить Їжачок
і питає: — Ваш квиток?
Червоніє Зайчик густо
і дає листок капусти.
Пожував Їжак листок.
— Це, — говорить, — не квиток.
Доведеться вам зійти
і додому пішки йти.

- Чи знаєш ти, як називають пасажира, який не купує у транспорті квиток?

Микола Возіянов

ЧИЇ РУЧАЇ?

З гірки бігли ручаї.
Дід спитав їх:
— Ви чиї?
— Нічиї! Нічиї! —
гомоніли ручаї.
— Цілий день і цілу нічку
ми розшукуємо річку...
Мій дідусь лопату взяв —
шлях до річки їм проклав.
Заспівали ручаї:
— Річко, ми тепер твої!..

країна українка українці
Україна українець українська

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА

Україна — держава.

Україна — європейська держава.

Вона розташована в середині Європи.

Україна — чудовий край! Зелені гаї, безкраї степи, квітучі сади, високі гори, сині води річок і морів — усе це наша Україна!

Україна — то рідний край твій, батька, матері, дідуся, бабусі. В усьому світі добре відомі прекрасні і мелодійні українські пісні, українські вишиванки.

А найголовніше багатство — український народ, працелюбний, розумний, жартівливий, співучий, гостинний. Люди України — то великі трударі, мудрі й добрі діти своєї Вітчизни.

Україну, крім українського народу, населяють інші народи. Вони живуть у дружбі і злагоді.

Чудова наша Україна!

Перегляньте відео, яке покаже вам красу України.

За *Олесею Василенко*

Я — УКРАЇНКА!

Я — українка!
Пишаюсь, радію,
бо рідною мовою
я володію.
Я — українка!
Живу в Україні,
у вільній, єдиній,
красивій країні!
В душі моїй солодко
грає сопілка,
бо я з України,
бо я — українка!

За *Ганною Чубач*

ПРАПОР НАШОЇ КРАЇНИ

Прапор нашої країни
має колір синьо-жовтий.
Синє небо — верхня смуга,
жовте поле — смуга друга.
Не забудь ніде й ніколи:
Україна — небо й поле.
А також ти добре знай:
Україна — мирний край!

КИЇВ

Київ — головне місто України. Воно розкинулося на високих схилах широкого Дніпра — найбільшої річки України. Київ славиться своїми зеленими парками, величними собо́рами, квітучими садами.

Київ — одне з найбільших і найкраси́віших міст не лише України, а й усієї Європи.

Київ — столиця України. Тут працюють Президент України, Верховна Рада й Уряд України. У столиці багато музеїв, храмів, театрів, бібліотек, навчальних закладів.

Кияни дуже люблять своє місто, яке не перестає будуватися й оно́влюватися.

Красивий Київ в усі пори року. А особливо навесні, коли розцвітають каштани.

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

Тарас Григорович Шевченко — видатний український поет. Малим хлопчиком він виявив хист до малювання.

У своїх віршах і малюнках він оспівував рідну Україну, її чудову природу. Закликáв любити і шанувати рідну мову.

Послухайте вірш Тараса Шевченка «Тече вода з-під явора».

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Леся Українка — відома українська поетеса.

У дитинстві Леся була допитливою дівчинкою. У чотири роки вже добре читала.

Леся Українка дуже любила Україну, свій народ. Написала для дітей багато віршів та казок.

Послухайте вірш Лесі Українки «Вишеньки».

Щщ

Послухайте і відгадайте загадку.

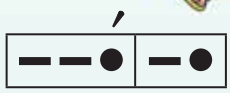

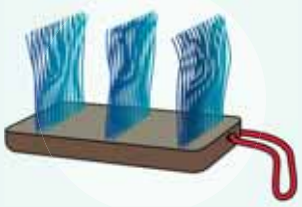

- А з чого ти зробиш свою букву **Щ**?

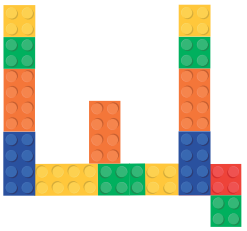

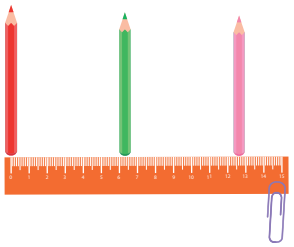

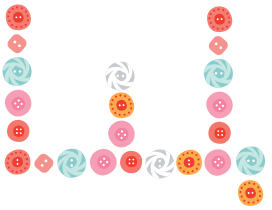

дощ щука
кущ щока
щит щеня
лящ ящик

борщ щітка
хрущ щічка
плащ площа

щаве́ль ящірка
ліщи́на щиглик

Катерина Перелісна

ДОЩИК

Іди, дощику, іди,
на городи, на сади,
на траву, на квіти,
що садили діти.
Щоб травичка підросла,
щоб квіточка розцвіла,
щоб дітки маленькі
росли здоровенькі!

За *Валентиною Полинок*

РІЗНОКОЛЬОРОВИЙ ДОЩИК

Між травинок — дощ зелений,
на барвінку — синій,
на ромашках — білий-білий,
у хмарині — сірий.
На червоних черевичках
крапельки червоні...
І чомусь прозорі зовсім
на моїй долоні.

А чому? Поміркуй і розкажи друзям у класі. Запитай, як думають вони.

щастя	щиро	щедро
щаслива	щира	щедра
щасливий	щирий	щедрий

Василь Сухомлинський

ЯКЕ ЩАСТЯ?

Мама запитала мене:

— Яке щастя?

Я сказала:

— Щастя, це коли ніхто з дітей не плаче.

І ще тоді щастя, коли маленьких співочих пташок ніхто в клітку не саджає. Бо в клітці не може бути щастя. І щоб мама ніколи не плакала й не журилася, — то щастя. Бо коли мама журиться, то й у мене сльози на очах.

- А яким ти уявляєш щастя? Розкажи.
- Що тобі хочеться зробити для щастя інших людей?

батько ба́тьківський Батьківщи́на

За *Тетяною Волгіною*

УДОМА КРАЩЕ

Приїхав до Михайлика гість із села Щасливе — двоюрідний брат Романко. Пішли вони місто оглядати.

Показав Михайлик Романкові широкі вулиці з багатоповерховими будинками, великі супермáркети, лялькóвий театр, міський парк, площу з водограáями, цирк, метро.

Коли хлопчики повернулися, бабуся запитала:

— Чи сподобалося тобі наше місто, Романку?

— Сподобалося! — відповів хлопчик. — У вас гарно! Але в моєму селі краще. У нас річка чиста-чиста, ліс великий! Узимку є де кататися на лижах. У лісі влітку ягід, грибів повно. А на даху в нас лелеки живуть!

Бабуся засміялась і сказала:

— Це, Романку, з усіма так. Навіть народна мудрість таке каже: «У гóстях добре, а вдома краще».

- Де побували хлопчики, що вони бачили?

Уяви собі, що до тебе приїхали гості. Що ти покажеш їм у своєму місті (селі)? Про що розповіси?

Фф

Послухайте вірш. Запам'ятайте слова зі **звуком [ф].**

- Спробуй і ти виготовити такі букви.

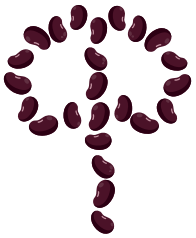

аф фа
оф фо
уф фу
еф фе
иф фи
іф фі

фен
фея

фа́ра
фа́рба

фо́кус
фо́рма

фінал
фініш

фаза́н
фа́кел
фарту́х

фі́нік
фі́кус
фільм

фо́то
фотоапара́т
фотоальбо́м
фотоательє́

футбо́л
футбо́лка
футболі́ст
футболі́стка

● Прочитай. Поміркуй. Дай відповіді.

Фазан, фламі́нго — це хто? Це птахи.
Фіалка, флокси — це що? Це квіти.
Кофта, футболка — це що?
Жирафа, дельфін — це хто?

Людмила Кондрашенко

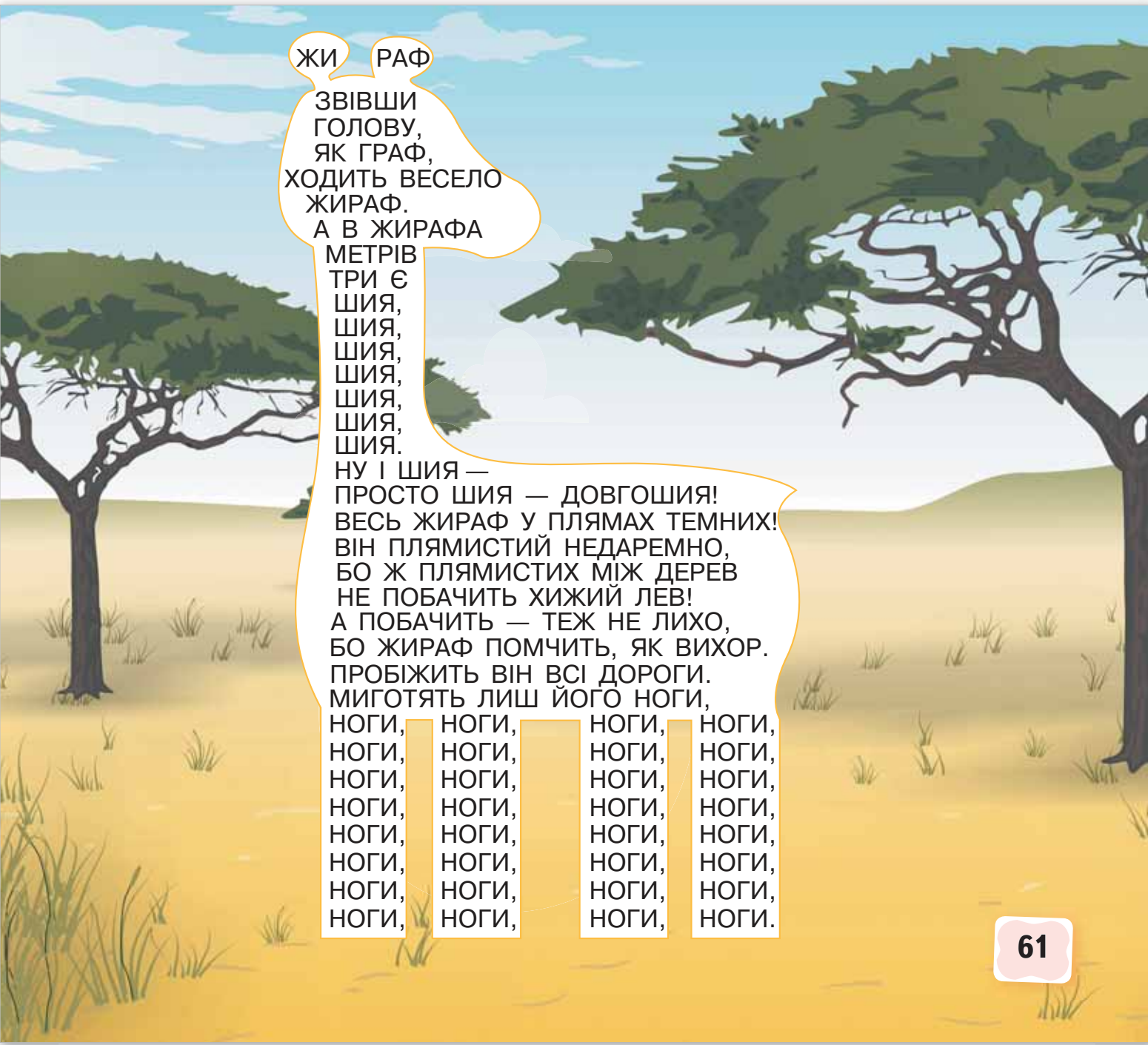

фіáлка	**фон**тáн	фрýкти
фіáлковий	теле**фон**	тýфельки
фіолéтовий	мікро**фон**	фотóграф

За *Василем Кравчуком*

Федору форму
футбольну купили.
Федір у формі
ганяє щосили.
У Фелікса форми
такої нема.
Та формою Федір
хвалився дарма.
З Феліксом Федір
грав у футбол.
Федору Фелікс
забив сьомий гол.
Образився Федір,
ніяк не збагне:
— Чи форма в футболі
не головне?

Як ти думаєш: що головне для гри у футбол?
Що можна порадити хлопчикові Федору?

ВИСТАВКА МАЛЮНКІВ

У нас альбоми, різнокольорові фарби, пе́нзлики, фломáстери. Ми малювали картини.

Федір Щербак намалював дельфінів. Софійка Фурсенко намалювала фрукти. Христинка Фещенко — африканських птахів фламі́нго. А у Ярослава Юркевича — фонтан.

Тепер у нашому класі виставка малюнків. Гарно!

- Упізнай, де чий малюнок.

Це малюнок Федора?

Це малюнок Софійки?

Це малюнок Христинки?

Це малюнок Ярослава?

● Вибери собі скоромовку і навчися швидко її читати.

Марія Павленко

ФОТОГРАФУВАННЯ

Білочка руда позує,
сойка — цок! — фотографує
і наказує:
— Сиди!
Головою не крути!
В мене фотоапарат
для слухняних лиш звірят.

Тамара Коломієць

На майдані, де фонтан,
у футбола грав фазан.
Був би класний футболіст —
заважає пишний хвіст.

Прочитай. Що називають ці слова? Які ще міста України ти знаєш? У якому місті (селі) живеш ти? Що тобі про нього відомо?

Фа́стів Іва́но-Франкі́вськ Мере́фа

Слово у слові.

фломастер світлофор фізкультура

ФУНІКУЛЕ́Р У КИЄВІ

Над стародавнім Подолом і сивим Дніпром височіє Михайлівська гора — одна з найвищих точок Києва. Важко було дістатися пішки на цю гору. Тому відкрили перший електричний підйомник. Називається він фунікуле́р.

Фунікулер — це вагон на канатах. По рейках він рухається крутим схилом угору.

Він піднімається від Поштової площі на Подолі до Михайлівської площі в центрі Києва.

Кияни і гості міста залюбки́ користуються цим незвичайним видом транспорту. Піднімаються по крутій Володимирській гірці й милу́ються краєви́дом на річку Дніпро. А ще люблять тут фотографуватися на згадку про Київ.

Чи доводилося тобі користуватися фунікулером? Розкажи про свої враження.

[дз]

[дз́]

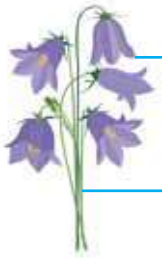

дза дзо дзу дзе дзи

- Потренуйся вимовляти звук [дз] злито.

дзвін	дзві́нко	дзи́ґа
дзвінок	дзво́ник	ґу́дзик
дзвінкий	дзвени́ть	дзе́ркало
дзвіночки	задзвени́ть	кукуру́дза

ґедзь дзьоб дзюдо́ дзюрчить

Анатолій Загрудний

ДЗВІНОЧКИ

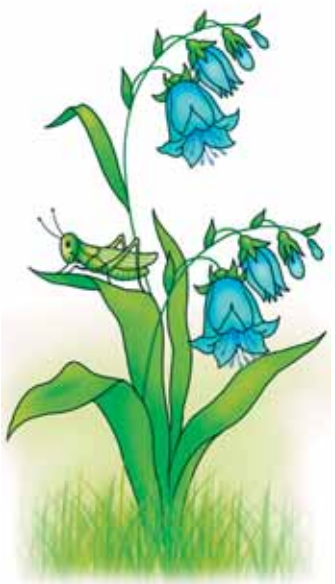

— Дзень-дзелень! —
дзвенять
дзвіночки, —
Дзень-дзелень!
Дзень-дзелень!
Дзвін дзвенить
дзвінким струмочком
цілий день:
— Дзень-дзелень!

Назви́, де чий дзьоб.

Грицько Бойко

ГОРОБЕЦЬ

Дзьобнув хлібця горобець,
дзьоб обтер об стовбурець.
Барабольки подзьобав,
по бруківці пострибав.

За *Юрієм Старостенком*

ЛІСОВИЙ МАЙСТЕР

Кожен чув, як стукає в лісі дятел.

— Стук! Стук! — чути дзвінку дятлову пісню.

Міцний і довгий у дятла дзьоб.

— Що ти робиш, дятле? — запитує сойка.

— Нове́ дупло видзьобую.

— Гарна, затишна хатка буде. А стару кому залишив?

— Іншим птахам. Вони таких міцних дзьобів не мають. Нехай живуть, шкідливих комах знищують. І всі дерева в лісі оберігають.

[дж]

● Потренуйся вимовляти звук [дж] злито.

джа	джо
джу	
джи	дже

сидіти — сиджу
ходити — ходжу
садити — саджу
ра́дити — ра́джу

джем	джи́нси	джміль
джип	джу́нглі	джме́лик
джгут	дже́мпер	джмели́ний

бджола
бджілка

джерело́
джере́льце

Наталя Забіла

ДЖМІЛЬ

Як дзвінок задзеленчить,
дзвінко джмелик задзижчить.
Ґедзь із джмеликом летить,
бджолам весело кричить:
— Бджоли, бджоли, бджоленята,
вилітайте погуляти!

ЦІЛЮЩІ ДЖЕРЕЛА

Гори Карпати славляться на всю Європу. Вони приваблюють до себе квітучими полонинами, зеленими лісами та цілющими джерелами.

З одних джерел витікає холодна вода. З інших — тепла. В одних джерелах вона кислувата. В інших — солона або гірка.

Люди помітили, що джерельна вода дуже кори́сна. Вона допомагає лікувати різні хвороби. Цілющі джерела протягом багатьох років допомагають людям відновити сили і позбутися недуг. «Жива вода» — так кажуть про цілющі джерела.

Біля таких джерел збудовано санаторії. У них лікуються й відпочивають дорослі та діти.

- Чому ці джерела називають цілющими?

ДЗЮДО́

У суботу Наталочка поверталася із тренування і зустріла свого однокласника Назарчика.

— Привіт, Назаре!

— Привіт, Наталю! Ти із тренування йдеш?

— Так. А ти чому не приходиш? Саме зараз набирають нову́ групу дзюдоїстів.

— А тобі подобається займатися?

— Я залюбки́ відвідую спортивну секцію із дзюдо.

— Розкажи мені, будь ласка, про цей вид спорту, — попросив Назарчик.

— Дзюдо — це японське бойове мистецтво і вид спорту. Це — олімпійський вид спорту. Він навчає захищати себе, розвиває швидкість, силу, гнучкість, витрива́лість.

— А ти вже брала участь у змаганнях? — поцікавився Назарчик.

— Нещода́вно в нас були змагання. Я вперше брала в них участь.

— А що означають кольори поясів дзюдоїстів?

— За кольорами поясів можна визначити рівень майстерності дзюдоїста.

— Дзюдо ти займаєшся вже давно. А чи є людина, на яку ти рівняєшся, береш із неї приклад у цьому виді спорту?

— Так! Це Георгій Зантарая — український дзюдоїст. Він став першим чемпіоном світу із дзюдо в історії України. А також чемпіонка Європи Дарина Білодід.

— Дякую, Наталю, за цікаву розповідь.

— І ти приєднуйся до команди дзюдоїстів!

Дарина Білодід — чемпіонка Європи 2017 року і Георгій Зантарая — перший чемпіон світу із дзюдо в Україні.

’

АПО́СТРОФ

п’є	б’є	в’є	ім’я
п’ють	б’ють	в’ють	м’яч

м’ята	пір’я	сім’я	хом’як
п’ята́	подвір’я	п’єса	солов’ї

п’ять	сузір’я	м’який
дев’ять	комп’ютер	рум’яний

Прочитай. Подумай, про яких братів розповідається в тексті.

Дмитро Чередниченко

П’ЯТЕРО

Перший — сміливий, другий — завзятий, третій — відважний, четвертий — скромний, п’ятий — жвавий. Усі п’ятеро — дружні брати.

Прочитайте вірш. Вивчіть його напам’ять і позмагайтеся у промовлянні перед класом.

Наталя Гуркіна

Маю десять пальців я,
всі вони — немов сім’я!
Разом ліплять і малюють,
і готують, і майструють.
Ось такі от молодці
пальчики мої ось ці.

Що ти вмієш робити своїми руками?
Яка робота для тебе є найцікавішою?

Спробуй створити своїми руками.

Проведи дослідження.

1. Візьми чистий аркуш паперу та олівець.
2. Поклади на нього свою руку та обведи олівцем.
3. А тепер порівняй її з руками інших учнів у класі.

Чи помічаєш ти, що пальці рукú різні за розміром? Кожний із них ще й має своє ім'я.

ПАЛЬЧИКИ

Якось мізинчик, найменший з братів,
порахувати всі пальці хотів:
— Перший — великий, а це — вказівнúй,
третій — середній, а ти хто такий?
Як тебе звати, пальчику дивний?
— Я — твій сусід, тож зовусь — підмізúнний.
Радий мізинчик:
— Одна ми сім'я, у кожного є своє місце й ім'я!

Покажи на своїй руці кожний пальчик і назвú його ім'я. Підпиши на малюнку всі свої пальчики.

ЯК МИ ВИГРАЛИ КОМП'ЮТЕР

Одного дня наш клас запросили до телестудії. Діти з нашого класу виступали в передачі «Телеранок». А всі інші діти класу були глядачами.

Після завершення передачі ведучий запропонував нам узяти участь у телеконкурсі «Як ми знаємо комп'ютер».

У конкурсі взяли участь п'ять наших учнів. Ми дуже хвилювалися за те, як вони впораються із завданнями. А завдань було аж дев'ять.

Та складна тема і телекамери не злякали наших друзів, вони виграли. Переможцями стали наші Дем'янко і сором'язлива Мар'янка. А головним призом був комп'ютер! Усі дуже раділи!

А потім переможці давали інтерв'ю́ для газети. І весь наш клас сфотографували.

У п'ятницю кур'єр приніс для нас у школу комп'ютер. І тепер ми разом із Софією Лук'янівною збираємося перед монітóром для перегляду різної цікавої для нас інформації.

Марія Хоросницька

Я навчився вже читати
складно, плавно, як і слід.
«Добре, синку», — каже мати.
«Гарний хлопець», — хвалить дід.
І бібліотеку маю, —
подивіться, скільки книг!..
Залюбки́ щодня читаю —
прочитати всіх не встиг.
І малюнки я повинен
розглядати кожний раз...
Бо для кого ж ці картинки
намальовані? Для нас!

Валентина Зорик

КНИЖКА

Книжка мовила: «Малята!
Час настав мене читати.
Таємниць чимало знаю,
мовчки їх вам розкриваю.
Ви мене не ображайте,
сторінок не загинайте,
не малюйте олівцями
і не ставте жирні плями».
Щоб розумні стали діти,
треба з книгами дружити.

А чи знаєш ти, чому буква «Я» остання в алфавіті? Прочитай, як це сталося й чому.

Борис Заходе́р
Переклад *Миколи Вашуленка*

БУКВА «Я»

Всім відомо в цілім світі:
«Я» — остання в алфавіті.
А відомо з вас кому,
як це сталося й чому?

Алфавіт — одна сім'я,
поміж букв була і «Я».
Там, де друзі всі рядком, —
їхні справи йдуть ладком.
Але якось лихо сталось
через сварку небувалу:
буква «Я» в рядок не стала,
збунтувалась буква «Я».

— Хочу, щоб усі рядочки
починалися на «**Я**»!
Всі ви сірі й недалекі —
співчуваю простоті,
поміж вас **Я** — особлива,
хочу буть на видноті!
Ці слова, неначе вихор,
закрутили алфавіт.
Від зухвальства букви «**Я**»
піднялась уся сім'я.
— Фу-ти! Ну-ти! — фиркнув «**еФ**»,
червоніючи, як мак.
— Сором, — тихо «**еС**» сказала, —
та хіба ж це можна так?
— Ще такого не бувало! —
буква «**Ща**» прощебетала.
— Треба, друзі, з нею м'яко, —
це «**Знак м'якшення**» сказав.
А «**Апостроф**»-задирака
кулака їй показав.
— Тихо, букви! Сором, знаки! —
запищали голосні, —
стали всі, мов забіяки,
та хіба ж ми на війні?
Буква «**Я**» пожартувала,
поміркуймо тільки ледь —
хіба можна, щоб усюди

«Я» стромляти наперед?
Хто ж у нашій писанині
розібратись зможе нині?
«Я» затупала ногами:
— Я не хочу бути з вами!
Все робитиму сама,
вистачить мені ума!
Букви тут перезирнулись,
всі буквально усміхнулись
і сказали дружно так:
— Добре! Б'ємось об заклад!
Якщо зможеш наодинці
написати на сторінці
хоч рядочок, лиш до діла —
буде так, як ти схотіла.
— Я не зможу? Смішно так!
Адже кожен добре знає:
до роботи Я мастак!
Почекайте лиш годинку —
покажу Я вам сторінку, —
гордо всім відповіла
і роботу почала.
Дві години просиділа —
і пихтіла, і сопіла,
і кректала, і потіла, —
написать вона зуміла
тільки «Я, Я, Я, Я, Я!»

Як заллється буква «**Ха**»:
— Ха-ха, ха-ха, ха-ха-ха!
«**О**» від сміху покотилась,
«**Зе**» за голову вхопилась,
за живіт взялася «**Ве**»,
«**Бе**» на собі чуба рве...
Буква «**Я**» кріпилась довго,
а тоді як зареве:
— Вибачайте мені, друзі,
визнаю вину свою.
Я погоджуюся стати
навіть після букви «**Ю**».
— Що ж, — сказав весь алфавіт, —
якщо хоче — хай стоїть!
Адже річ не в тім, де станеш,
а яку ти роль дістанеш!
Ми на тебе не в образі,
головне — що всі ми разом,
щоб усі — від «**А**» до «**Я**» —
стали, як одна сім'я!
І відто́ді буква «**Я**»
стала кожному своя.
Але радимо вам, друзі,
знати місце букви «**Я**»!

Разом із дорослими підготуйте сценку за віршем. Для цього розподіліть ролі: **від автора; букви Я, Ф, С, Щ, Ь, Апостроф, Голосні, Весь алфавіт.**

ЧИТАЮ І ВІДГАДУЮ ЗАГАДКИ

Петро Ребро

Він дуже любить мандрувати,
а щоб було де ночувати,
то носить хатку на собі.
Знайомий, друже, він тобі?
Хто це?

Леся Вознюк

Хвіст куценький, довгі вуха,
має в шафі два кожухи.
Влітку одягає сірий,
ну а взимку — теплий білий.

Марія Пономаренко

Червонясту шубку має,
по гілках вона стрибає.
Хоч сама мала на зріст,
та великий має хвіст.
Як намисто, оченята.
Хто це? Спробуй відгадати.

Поміркуй і скажи, які саме слова допомогли тобі відгадати кожну загадку.

Спробуйте скласти загадку про якусь тварину.

● Прочитай тексти. Відгадай пропущені слова.

У ЛІСОВІЙ ШКОЛІ

У лісовій школі розпочався урок. Учителька Сова викликає до дошки Зайчика.

— Зайчик сьогодні до школи не прийшов! — почулося десь із-під парти.

— Хто це сказав? — запитала вчителька Сова.

— Я, Зайчик!

— То чому ж ти не прийшов сьогодні до школи?

— Бо за першою партою сидить ... .

● То хто ж сидів за першою партою?

СОЛОДКЕ СЛОВО

Малого Ведмедика вчать читати. Він уважно читає слово, вимовляючи кожний звук:

— Б-ДЖ-О-Л-А.

— Яке ж слово ти прочитав? — запитує вчителька Сова.

— ... ! — вигукнув Ведмедик.

— Але ж ти прочитав п'ять літер! Чому в тебе вийшло слово лише із трьох літер?

— Бо воно солодке!

● Яке, на твою думку, слово вигукнув Ведмедик?

ЧИТАЮ І СЛУХАЮ ДИТЯЧІ ПІСНІ

Послухайте українську народну колискову пісню.

- Навчися читати пісню, передаючи голосом запитання.

Розіграйте із другом чи по́другою цю розмову із зайчиком.

Дитяча народна пісня

— Зайчику, зайчику, де ти бував?

— У березовім гайочку на зеленому горбочку квіточки зривав.

— А кого ти, зайчику, там зустрічав?

— Співучого соловейка на калиновім гіллі та знайому лисоньку у старій норі.

Прочитай і розкажи, про кого ця пісня.

Дитяча народна пісня

ДВА ПІВНИКИ

Два півники, два півники
горох молотили.
Дві курочки-чуба́рочки
до млина́ носили.
Цап меле, цап меле,
коза засипає.

А маленьке козенятко
на скрипочці грає.
Танцюй, танцюй, козуленько,
ніженьками туп, туп.
Татусенько з матусею
принесуть вам круп, круп.
А вовчок-сірячок
з лісу виглядає
і на біле козенятко
скоса позирає.

- Підготуйся і прочитай пісню заклично, весело.

Українська народна пісня

ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО

Вийди, вийди, сонечко,
на дідове полечко,
на бабине зіллячко,
на наше подвір'ячко.
На весняні квіточки,
на маленькі діточки.
Там вони граються,
тебе дожидаються.

- Відшукай у вірші слова, які звучать ніжно. Прочитай їх.

Об'єднайтесь у групи. Заспівайте пісню.

- Вивчи напам'ять пісню, яка тобі найбільше сподобалася.

ЧИТАЮ ЛІЧИЛКИ

Уважно прочитай вірші і скажи, чому їх називають лічилками. Де ти їх можеш використати і для чого?

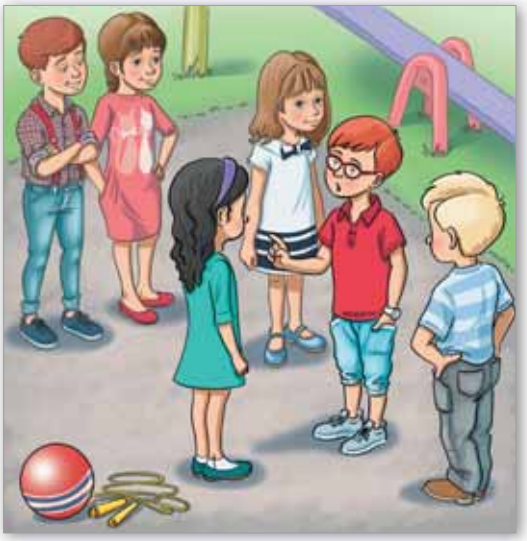

Раз, два, три!
Дули, дмухали вітри.
Дули, дмухали щосили
і горіхів натрусили.
Натрусили так багато,
поспішаймо їх зібрати!
Раз, два, три!
Ловиш ти!

Леся Вознюк

Раз — метелик, два — жучок,
три — невтомний павучок,
а чотири — бабка спритна,
п'ять — то сонечко привітне,
шість — потішний світлячок,
сім — то джмелик-дивачок,
вісім — бджілка-трудівниця,
дев'ять — мушка-танцівниця,
десять — коник-стрибунець.
Тут лічилочці кінець!

Оксана Сенатович

Місяць жмурить.
Раз і два —
в тінь сховалася трава.
Три, чотири — і ріка
швидко в сýтінки тіка.
За рікою слідом ліс
з головою в темінь вліз.
Раз, два, три, чотири, п'ять —
місяць каже:
— Йду шукать!

Станіслав Шаповалов

Десять, дев'ять,
вісім, сім —
замовкає в небі грім.
Линуть хмари де-не-де.
Далі цифра шість іде.
В лузі скошена трава —
п'ять, чотири, три і два.
Після двійки — одиниця.
От і йди тепер жмуриться!

- Які тварини згадуються в лічилці Лесі Вознюк?
- Які лічилки можна використати для гри в піжмурки?
- Яку лічилку знаєш ти? Прокажи її.

ЧИТАЮ УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ КАЗКУ

РУКАВИЧКА

Ішов дід лісом та й загубив рукавичку.

От біжить мишка, улізла в рукавичку та й каже:

— Тут я буду жити!

Коли це скаче жабка та й питає:

— А хто-хто в цій рукавичці?

— Мишка-шкряботушка. А ти хто?

— Жабка-скрекотушка. Пусти і мене!

— Іди!

Коли біжить зайчик. Побачив рукавичку та й питає:

— А хто-хто в цій рукавичці?

— Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка. А ти хто?

— Зайчик-побігайчик. Пустіть і мене!

— Іди!

Коли це біжить лисичка — та до рукавички:

— А хто-хто в цій рукавичці живе?

— Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка та зайчик-побігайчик. А ти хто?

— Лисичка-сестричка. Пустіть і мене!

— Іди!

Аж ось біжить вовчик до рукавички і питає:

— А хто-хто в цій рукавичці живе?

— Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик та лисичка-сестричка. А ти хто?

— Вовчик-братик. Пустіть і мене!

— Іди!

Після вовка пустили в рукавичку і кабана́-іклана́. А за ним — ведме́дя-набре́дя.

Уліз ведмідь, а рукавичка аж тріщить...

Коли це дід оглядівся — нема його рукавички. Послав він песика, щоб він розшукав рукавичку. Підбіг песик до рукавички, а вона лежить і ворушиться. Песик тоді загавкав — усі звірі й розбіглися.

Прийшов дід та й забрав рукавичку.

Хто в рукавичці?

- Скільки дійових осіб у казці? Назви́ їх.

Розподіліть ролі дійових осіб казки і розіграйте сценки про те, як потрапили в рукавичку кабан і ведмідь.

ЧИТАЮ АВТОРСЬКУ КАЗКУ

Ольга Зубер

ЯК ЗАЄЦЬ СОН ШУКАВ

Настала ніч, а Зайчикові не спиться. Сидить під ялинкою, оченятами кліпає.

Зашелестів у листі Їжак.

— Чого не спиш, Зайчику? — питає.

— Не спиться! Десь сон мій подівся, — відповідає Зайчик.

— Де ж це ти сон загубив? — усміхнувся Їжак і подріботів собі далі.

— А й справді, — думає Зайчик, — де ж це мій сон подівся? Треба пошукати.

Позаглядав він під ялинкою, у кущиках, заглянув у мишачу нірку, — а сну ніде нема.

— Піду в Сови запитаю. Вона мудра, може, підкаже, де мені сон шукати.

Пішов Зайчик до старої сосни, на якій жила мудра Сова.

— Добрий вечір, тітонько Сово! Підкажіть, будь ласка, де мені мій сон шукати. Вам згори все видно. Чи не бачили його? — питає Зайчик.

— Бачу, бачу! — відповіла, примруживши Сова. — Он він, на тім краю лісу під ялинкою сидить, журиться. Тебе чекає.

Побіг зайчик на край лісу. Довго довелося йому серед сосен та ялинок стрибати.

Біг, біг, вже й сили нема — упав під сосною, лежить, відхекується.

— Ось трішки відпочину і далі побіжу! — каже.

Та так стомився, що незчувся, як і заснув.

А вранці розплющив очі, згадав, як сон шукав, та й каже:

— Ой! Сон мене швидше знайшов, ніж я його!

- Про кого ця казка?
- Що автор розповідає про зайчика?
- Скільки дійових осіб у казці? Назви́ їх.
- Розкажи казку.

ЧИТАЮ ВІРШІ ПРО ПОРИ РОКУ

- Назви́ місяці кожної пори́ року.

Розкажи, як їх можна упізнати на малюнку.

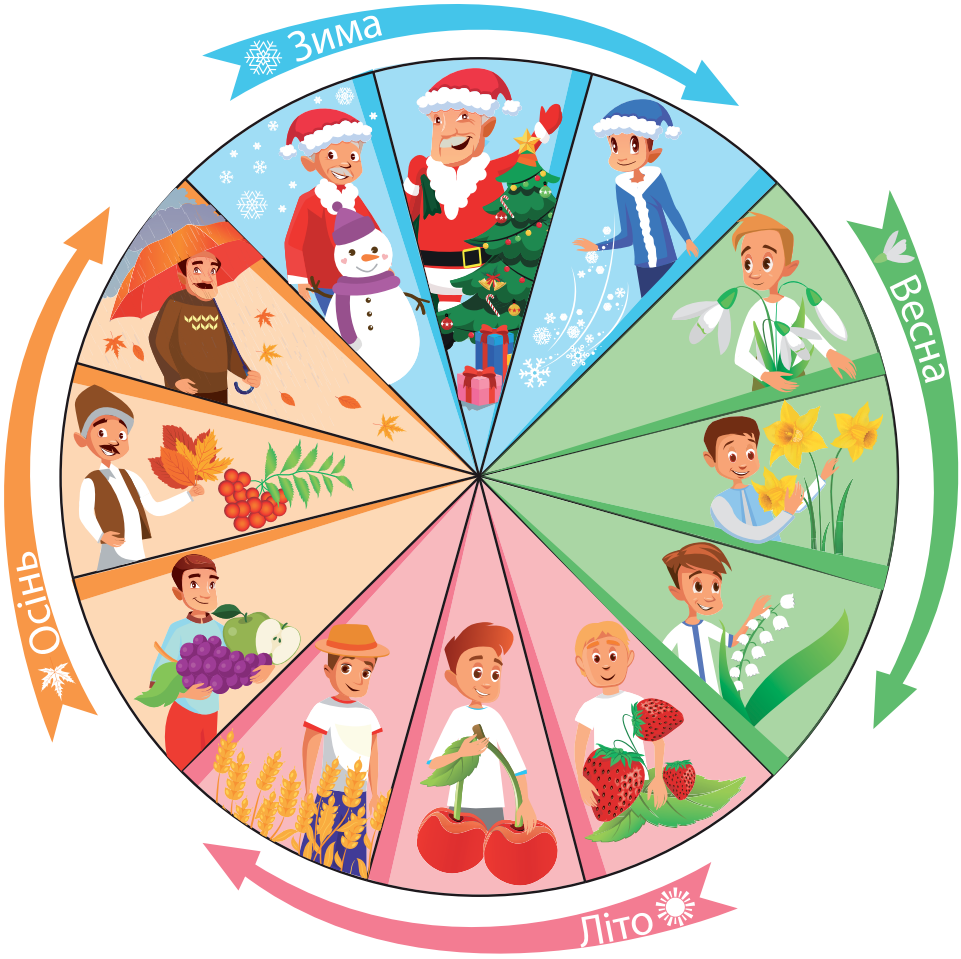

- Чи знаєш ти, чому місяці мають такі на́зви?
- У якому місяці ти народився (народилася)? Яка це пора року?

Об’єднайтесь у групи і придумайте нові на́зви для кожного місяця року. Чому саме таку назву ви вибрали?

● Читай і запам’ятовуй на́зви місяців.

Федір Петров

ВІД ЗИМИ І ДО ЗИМИ

Січень січе,
лютий лютує,
березень плаче,
квітень квітує.
Травень під ноги
стелить травицю.
Червень складає
сіно в копиці.
Липень медовий
бджілок чарує.
Серпень чудовий
булки дарує.
Вересень трусить
груші в садочку.
Жовтень гаптує
клену сорочку.
Йде **листопад**,
застеля килими.
Грудень надходить —
початок зими.

● Прочитай вірш. Дай відповіді на запитання у вірші.

За *Катериною Перелісною*

У ЯКОМУ МІСЯЦІ?

Скільки місяців у році?
Ну, хто знає, говори!
І який з них веселіший
для малої дітвори?
У якому тепле сонце
розтоплює весь сніжок?
У якому перші квіти
кличуть діток у садок?

Розкажи про свій улюблений місяць.

ЧИТАЮ ПРО ДНІ ТИЖНЯ

Загадка

Нас семеро дітей у родині:
роками рівні, а іменами різні.

Степан Жупанин

ХТО МОЛОДЕЦЬ?

Вранці ми із добрим ділом
привітали ПОНЕДІЛОК.
Ніченька минула скоро, —
трудовий іде ВІВТОРОК.
Спритна, вміла, молода,
вже настала СЕРЕДА.
Йде четвертий день тепер,
називається ЧЕТВЕР.
Діло добре ладиться,
як настала П'ЯТНИЦЯ.
Дома скрізь кипить робота,
як почався день СУБОТА.
А субота з хлібом-сіллю
привела сестру — НЕДІЛЮ.
Ось і тижневі кінець,
хто трудився — МОЛОДЕЦЬ.

- Скільки днів у тижні? Назви́ їх.
- Який сьогодні день? Який день був учора?
- Чи є в тебе якісь справи, які ти робиш не щодня, а в певні дні тижня?
- Який день тижня тобі найбільше подобається? Чому?

Послухайте казку Зірки Мензатюк «Сім днів».

Як ти вважаєш, для чого створено календар?

2019	КВІТЕНЬ				
Понеділок	1	8	15	22	29
Вівторок	2	9	16	23	30
Середа	3	10	17	24	
Четвер	4	11	18	25	
П’ятниця	5	12	19	26	
Субота	6	13	20	27	
Неділя	7	14	21	28	

- Який день починає тиждень? Який закінчує?
- Як називається п’ятий день тижня?
- Які дні тижня є вихідними? Як це позначено в календарі?
- Скільки днів у квітні? Яким днем тижня він починається цього року? А яким закінчується?

ЧИТАЮ ПРО КОЛЬОРИ У ПРИРОДІ

Послухайте вірш Аркадія Музичука «Якого кольору промінці».

Єлизавета Гуменко

ОЛІВЦІ

Олівець зелений
малював травичку.
Олівець оранжевий —
у траві лисичку.
Олівець блакитний —
небо голубе.
Жовтий олівець —
сонечко ясне.
Олівець червоний
маки розкидав,
фіолетовий — фіалок
трішечки додав.
Синій олівець волошки
сіяв поміж жита.
Ось такий малюнок
малював Микита.

Розкажи, що хлопчик зобразив кольоровими олівцями.

За *Миколою Стояном*

РОЗМОВА КОЛЬОРІВ

Іноді тобі здається, що кожна річ має свій голос. Навіть твої кольорові олівці.

— Я — мак, — каже червоний. — Я — вогонь!

За ним озивається жовтогарячий:

— Я — морква, я — апельсин, я — зоря!

Жовтий теж не мовчить:

— Я — пшениця, я — сонце!

А зелений шелестить:

— Я — трава, я — сади, я — ліси!

І голубий із синім не відстають:

— Я — дзвіночок, я — небо, я — море!

А фіолетовий шепоче:

— Я — слива, я — бузок у цвіту, я — фіалка!

— Дивіться! — раптом вигукує червоний. — Райдуга — це я!

— І я, — додає жовтогарячий.

— І я, — сміється жовтий.

— І я, — веселиться синій.

— І я, — усміхається фіолетовий.

Отже, у райдузі — і вогонь, і пшениця, і трава, і небо, і море, і фіалки. А чому так?

- Як називали себе кольори? Чому?
- Скільки кольорів у веселки? Можеш їх назвати?

ЧИТАЮ ПРО РОДИ́НУ

- Прочитай вірш Лесі Вознюк.

ТАТКО І МАТУСЯ

А у мого татка
широченні плечі:
зручно тут сидіти,
видно вдаль малечі.
Дужі та міцнющі
татко руки має.
Він мене до сонця
вгору піднімає.
А в матусі ручки
лагідні й тепленькі,
пригортають ніжно
до свого серденька.
Усмішка ласкава,
очі волошкові,
сповнені терпіння,
доброти, любові.
Як візьму за руки
татка і матусю,
то нічого в світі
з ними не боюся.

Поміркуй! Дівчинка чи хлопчик розповідає про своїх батьків?

- Що у вірші розповідається про тата? Знайди і прочитай ще раз ці рядки.
- Прочитай, що у вірші розповідається про маму.

Інна Кульська

СТАРШИЙ БРАТ

Лесик Зіночку-сестричку
вів по кладці через річку.
А назустріч цап-рогач!
Зіна:
— Ой! — і зразу в плач!
Лесь мерщій вхопив лозину,
заступив сестричку Зіну:
— Чуєш, цапе? А назад!
Ось що значить
старший брат!

Олена Полянська

СТАРША СЕСТРИЧКА

Розв'язалась стрічка — розплелась косичка,
добре, що у мене старша є сестричка!
Заплете косички, бантики зав'яже,
потім поцілує, щось ласкаве скаже.
Завжди мене втішить, завжди допоможе.
А іще ми з нею дуже-дуже схожі!

ЧИТАЮ ОПОВІДАННЯ ПРО ДІТЕЙ

Послухайте вірш Ніни Вернигори «Моє місто».

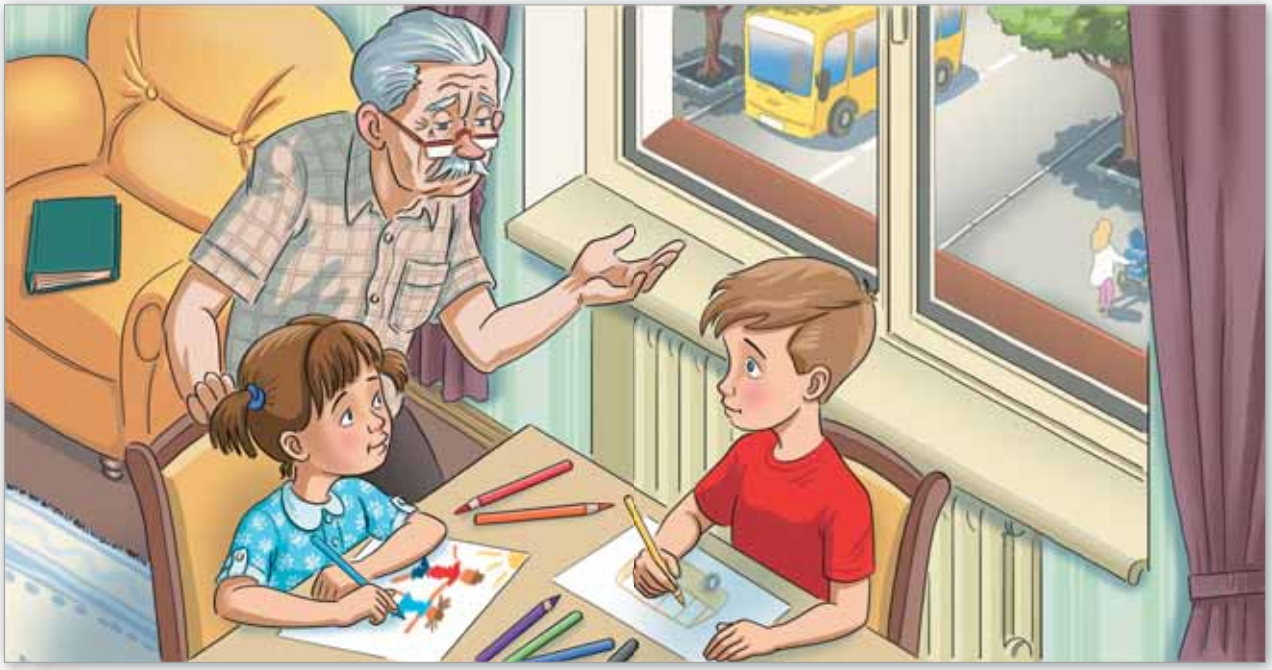

За *Оксаною Кротюк*

НЕСПРАВЖНЯ ВУЛИЦЯ

Гарний день видався в Лесі із Дмитриком. Їхній дідусь їхав у магазин і онуків узяв із собою. Він купив їм новесенькі олівці, альбоми, ще й кульо́к цукерок.

Повернувшись додому, Леся із Дмитриком одразу виклали перед собою ві́яло барвистих олівців і взялися малювати. Ось магазин із господарчими товарами, ось жовтенький автобус, що привіз їх додому, ось

їхня вулиця, а ось і вони з дідусем. Несуть покупки, їдять цукерки і всі троє усміхаються. Гарні вийшли малюнки, що й казати!

— Гайда, дідусеві покажемо, — сказала Леся.

Та дідусь якраз і сам зайшов до кімнати.

— Чудова робота, — похвалив він. — Усе схоже, тільки вулиця не наша.

— Чому не наша? — здивувалися діти.

— Бо папірців нема.

— Яких папірців?

— А тих, що ви по дорозі порозкидали, як цукерки їли.

Діти перезирнулися: жартує дідусь чи сердиться?

— Та вони ж малюнок зіпсують, — несміливо проказав Дмитрик.

— А вулиці не зіпсують? — насупив брови дідусь. — Чи, може, думаєте, що вони її прикрасять? Насіяли сміття́ — тепер малюйте. Інакше намальована вулиця буде несправжньою. Не наша буде ця вулиця.

Діти наче язики поковтали. Позиркуючи одне на одного, вибралися з-за столу й побрели збирати обгортки.

- Чому дідусь не впізнав на малюнку своєї вулиці?
- Які правила поведінки на вулиці порушили діти?

ЧИТАЮ ПРО ДРУЖБУ І ДРУЗІВ

Послухайте вірш Платона Воронька «Друзяки».

За *Людмилою Савчук*

БІГЛА БІЛКА

Бігла білка по стежині,
ягідки несла в корзині.
Зайчик просить:
— Дай мені!
— Ні!

Поруч пташка пролітала
і малини попрохала.
Каже білочка:
— Нема!
Назбирай собі сама!

Ось мурашечка маленька:
— Дай мені
одну-одненьку!..
Відповіла білка:
— Ні!
Мало лишиться мені!

Їжачок котився клубочком,
вгледів білку з козубочком:
— Білко, білко, пригости!
— Пропусти!

Ось назустріч край дороги
йде ведмедик клишоногий
та й побачив козубок:
— Дай-но, білко, ягідок!

Стала білочка гадати:
«Дати? Чи не дати?
Та велика, та мала...»
І шкода́...
Та й не дала.

З'їла білка все сама!
Друзів в білочки нема...

- Що подумали тварини про білочку? Чому в неї немає друзів?

Розподіліть ролі і прочитайте вірш.

А ти знав? А ти знала?

Дружба — найбільший скарб.
Друга шукай, а знайдеш — тримай.

ЧИТАЮ ПРО ДИТЯЧІ ІГРИ

Лідія Дяченко

М’ЯЧИК-ПУСТУНЕЦЬ

М’ячик-пустунець вистрибував по двору. Стриб-скік з боку в бік — прискакав і знов утік.

Від Іванчика до Тарасика, від Яринки до Маринки... Діти навперейми намагалися спіймати м’ячика, а він так і вислизав із рук. Аж раптом: «Дзень!» — і в шибці з’явилася дірка. На той дзенькіт із будинку вийшов Тарасиків тато. Подивився на дітей і спитав:

— І хто це з вас у шкоду вскочив?

— То не я, — відповів Івасик.

— І не я, — тихенько сказала Яринка.

— Гаразд, — сказав Тарасиків тато. — Якщо ніхто не винен, то шибку, мабуть, розбив сам пустун-м’яч. От хай він і полежить у кутку та поміркує, чи гарно робити шкоду, ще й друзів підводити.

Діти полегшено зітхнули й подалися у двір. Але невдовзі сумно їм стало без м’яча. А до того ж соромно, що неправду сказали. Підійшли вони до Тарасикового тата, який склив розбите вікно, й попросили:

— Вибачте нам, будь ласка, то не м’ячик, а ми винуваті.

— Це добре, — усміхнувся Тарасиків тато, — що ви свою провину ви́знали. Забирайте м'яч, тільки і його не забудьте перепросити.

- За що діти повинні перепросити м'ячика?

Емілія Саталкіна

ЛІЧИЛОЧКА

Вранці мій маленький братик
кидав м'ячик коло хати:
раз — ліворуч,
два — праворуч,
три — вперед,
чотири — вгору,
п'ять — Олесю,
шість — Оксані,
сім — Надійці,
вісім — Тані.
Дев'ять — м'яч злетів на дах...
Десять — в шибку влучив:
«Бах!»
Одинадцять — що робити?
Хто віконце буде склити?
Ну а ще є і дванадцять:
хтось повинен вибачаться!
Ой не хочеться, хоч плач.
Може, вибачиться м'яч?

ЧИТАЮ ПРО КОРИСТЬ СПОРТУ

Послухайте вірш Грицька Бойка «Гантелі».

Тамара Коломієць

МИ ЗІ СПОРТОМ ДРУЖИМО

Щоб зростати дужими,
ми зі спортом дружимо.
Будуть в нас і альпіністи,
і завзяті футболісти,
і жокеї, і плавці,
й фехтувальники, й гребці —
не прості собі спортсмени,
а відомі рекордсмени.
Ми зі спортом дружимо,
виростаєм дужими.

Оксана Кротюк

НАЙДУЖЧИЙ

У гості до хлопчика Ростика приїхав дідусь. Ростик показав йому свої машинки та конструктор. Увесь день сиділи вони з дідусем на килимку, будували гаражі та заправку з кубиків. А ще гралися поїздом. Та раптом дідусь питає:

— Онучку, а спорт ти любиш?

— Так, — каже Ростик. — Дуже люблю! І ходьбу на лижах, і катання на ковзанах, і футбол, і баскетбол. І стрільбу з лука, і бокс, і плавання... Усе по телевізору дивлюся.

— По телевізору? — здивувався дідусь. — Тоді це не спорт. Спорт — коли сам тренуєшся.

— Це важко, — похнюпився хлопчик.

— А ми просто завтра почнемо удвох зарядку робити, — відказує дідусь.

Через півроку Ростик був найдужчий у класі.

Чи робиш ти ранкову гімнастику? Розкажи.

ЧИТАЮ ПРО ДОМАШНІХ ТВАРИН

За *Оксаною Кротюк*

ПЕРЕДУМАЛА

Якось Мартуся зайшла з бабусею до зоомагазину.

— Бабуню, купи мені цього котика, — вигукнула Мартуся.

— А ти знаєш, що котик потребує догляду? — запитав продавець.

— Та що там! — махнула рукою Мартуся. — Гратися і годувати тваринок я люблю.

— Цього замало, — пояснив продавець. — Треба котика вичісувати щіткою, і тарілку його мити, і прибирати за ним.

— Не хочу кота, хочу хом'яка, — сказала дівчинка.

— А для хом'яка треба купувати овочі та зерно, чистити клітку, випускати його на прогулянку.

— Тоді візьму папугу, — вирішила Марта.

— Та й папуга любить, щоб у клітці чисто було. І в тарілочці щоб завжди водичка стояла. Папуг, як і інших тварин, іноді треба носити до ветеринара. Це лікар, який лікує тварин.

— Ех, — зітхнула дівчинка, — нехай уже будуть рибки.

— За рибками теж доглядати треба, — продовжував продавець. — Щотижня мити акваріум, міняти в ньому воду. А ще...

— Та годі, — похнюпилася Мартуся. — Мабуть, не братиму я поки нікого.

- Як ти вважаєш, чому Марта передумала брати тваринку? Чи правильним було її рішення?
- Що можна порадити дівчинці, щоб у неї з'явилася тваринка?

За *Наталею Марченко*

ГАРНО ВСІМ

Хом'ячок живе в Таміли.
У Іванки — мишки білі.
В Петруся — папужок двійко.
Рибка золота — в Андрійка.
Черепашка є у Гнатка.
У Олесі — кроленятка.
А для Яночки і Міли
котиків батьки купили.

ЧИТАЮ ПРО ЧАРІВНІ СЛОВА НАШОЇ МОВИ

Анатолій Костецький

БУДЕ ДЕНЬ ВЕСЕЛИЙ

Ти прокинься рано-рано,
лиш над містом сонце встане,
привітайся з ластівками,
з кожним променем ласкавим.
Сам гарнесенько умийся,
сам швиденько одягнися,
підійди до тата й мами
і скажи їм:
— Добрий ранок!
Усміхнися всім навколо:
небу, сонцю, квітам, людям.
І тоді обов'язково
день тобі — веселим буде!

Розкажи, як ти вітаєшся з рідними. А з друзями?

- Які слова промовляють, прийшовши в гості?
- Що треба сказати, коли отримуєш подарунок?
- Як похвалити за старанність?
- А як попросити вибачення?

КАНІКУЛИ!

Анатолій Костецький

КАНІКУЛИ

«Канікули! Канікули!» —
співає все навколо.
Канікули, канікули у школі!
А що таке канікули?
Це літні дні барвисті,
це час, коли нам ні́коли
хоча б на мить присісти.

Це час у річці хлюпатись,
підсмажувати спини
і зранку в лузі слухати
тонку струну бджолину...
Це час, коли за друзями
ми скучим, як ніколи,
і нам страшенно схочеться
скоріше знов до школи!

- Де ти хочеш побувати на канікулах?

Склади розповідь про те, як ти мрієш провести літні канікули, що плануєш зробити.

ЗМІСТ

Знову в класі ми всі разом! 3
Буква **Г г** 4
Буква **Ґ ґ** 8
Буква **ь** 12
Буква **Х х** 16
Буква **Ж ж** 20
Буква **Ш ш** 24
Буква **Ч ч** 28
Буква **Ц ц** 33
Буква **Я я** 36
Буква **Ю ю** 40
Буква **Є є** 45
Буква **Ї ї** 50
Буква **Щ щ** 56
Буква **Ф ф** 60
Звуки **[дз͡], [дз͡ʹ]** 66
Звук **[дж͡]** 68
Апостроф 72
Читаю і відгадую загадки 80
Читаю і слухаю дитячі пісні 82
Читаю лічилки 84
Читаю українську народну казку 86
Читаю авторську казку 88
Читаю вірші про пори року 90

Читаю про дні тижня 92
Читаю про кольори у природі 94
Читаю про роди́ну 96
Читаю оповідання про дітей 98
Читаю про дружбу і друзів 100
Читаю про дитячі ігри 102
Читаю про користь спорту 104
Читаю про домашніх тварин 106
Читаю про чарівні слова нашої мови 108
Канікули! 109

У підручнику використано ілюстрації *В. Кобилянського, О. Харченко, І. Цвіндіної, Н. Ширяєвої* та світлини *О. Білкей, С. Володій, О. Гордієвича, О. Жарія, А. Кадерова, В. Козюка, В. Соловйова, О. Тараканова, І. Шаніної, Veronika Louro, Laurentiu Iordache, Marina Crombez, Maya Kruchenkova, Kiselev Andrey, Anna Kucherova, Andrey Kopyrin, Anastasiya Samorodova, Anastasia Veldman, Anastasia Prokopovich, Aleksandra Yakushina, Alfio Roberto Silvestro, Iakow Filimonov, Vitalinka, ta-vi-ka, pinterest, lovely-dom, novaposhta, abc-color, ocean-media, skinali-msk, dreamstime, wallpapers-image, seregil-talin, kiev-foto, imperiya.by, searchmasterclass, derenivska-kupil, mindmeister, xsport, pressmaster,* а також світлини й візуальні матеріали із shutterstock.com: *Pushkin, hand slegers, Pichit Sansura, Eric Isselee, yevtushenko serhii, Alex Staroseltsev, pukach, romini, Teguh Myjiono, Stephen Mcsweeny, zcw, vitals, VikaSun, Alex459, angiolina, Exclusively, Dreamscreation, Fablok, Thakemgsak, Maks Narodenko, Tatiana Popova, Dualororua, Tatix, sharpner, Ryzhkov Sergey, Vishnevskiy Vasily, Kyselova Inna, Graphics RF, Ashas0612, Laschon Robert Paul, Sergey Lavrentev, Roi and Roi, elenafoxly, OlgaChernyak, Efired, Klara Viskova, Olesia Bilkei, Novi Elysa, TransWorkCorp, S-F, MShew, Lady-Luck, IMissisHope, Katrina Happy, 7 stock, Kaderov Andrii, Alex Wolf, In Green, GULSEN GUNEL, SusIO, Baronb, Nyamol Ds, Bannykh Alexey, Olena Biko, Monkey Business Images, Valua Vitaly, Sergey Novikov, Tsekhmister, Vitayulia, Kaimen.*

Відомості про стан підручника

№	Прізвище та ім'я учня	Навчальний рік	Стан підручника		Оцінка
			на початку року	в кінці року	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

ВАШУЛЕНКО МИКОЛА САМІЙЛОВИЧ
ВАШУЛЕНКО ОКСАНА ВІКТОРІВНА

Українська мова
БУКВАР

Підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Редактор *О. С. Криворучко*
Технічний редактор *Л. І. Аленіна*
Комп'ютерна верстка *К. П. Мирончик*
Коректор *Т. П. Єресько*

Формат 84×108$^{1}/_{16}$. Ум. друк. арк. 11,760 + 0,420 форзац.
Обл.-вид. арк. 12,35 + 0,71 форзац. Наклад 101 880 пр.
Зам. №

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»
Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 6109 від 27.03.2018 р.

Адреса видавництва: 04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dim.com.ua

Віддруковано у ПРАТ
«Харківська книжкова фабрика **"Глобус"**»
61052, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com